

נשאים בדחובות

חוברת 5 (26)
אוגוסט 2026

לוחמי כיסוד
73' ואבקים
על דמויות
של המדינה

מטה המאבק - אקדמיה
אוגוסט 2026

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

הקדמה

בתחילת אוגוסט נתלו בצמתים שלטי חוצות ועליהם שתי מילים, "זה אפשרי", טיזר של קבוצת הארץ לקמפיין על עיתונות חופשית כתנאי לדמוקרטיה. לא קריאה למרד, לא שם מפלגה, לא מועמד. מפלגת השלטון שלחה עורך דין, אותו עורך דין שטען בבג"ץ שמגילת העצמאות היא מסמך שנכתב בחופזה, ודרשה להסיר את השלטים משום שזו תעמולת בחירות אסורה. אין תיאור מדויק מזה לחודש שחלף. באותם שבועות נכנסו מתנחלים, מאובטחים בצבא ובמשטרה, לכפרים בשטח A תחת הכותרת "יהודים יסתובבו בכל מקום", וחיילים נהרגו באבטחת מה שכונה טיול. ברמב"ם שמעה משפחה של חייל פצוע דיבור בערבית מאחורי דלת סגורה, ושמועה שנבדקה ונמצאה חסרת יסוד הפכה בתוך ימים לגל הסתה נגד רבע מן הרופאים והאחיות בישראל. חמישה חובשי כיפות פרצו לבית כנסת רפורמי בירושלים כדי לסלק דגל גאווה, ואיש לא גינה. בחיפה עמדו אנשים עם מגפונים מול ביתה של יושבת ראש נשות הכותל בשבע בבוקר, והמשטרה לא הגיעה. ההפרדה המגדרית באקדמיה היא כבר חוק, ועדת חקירה ממלכתית עדיין איננה, וההתרעות שקדמו לטבח מתפרסמות בעיתונים במקום להיחקר בוועדה. ומול הכנסת נסגר, אחרי 993 ימים, מאהל המחאה של יעקב גודו. הממשלה שהוא דרש את התפטרותה סיימה קדנציה מלאה.

בעוד שאר המדינה עוצרת את נשימתה עד העשרים ושבעה באוקטובר, חיפה ממשיכה לנשום. מחאת העם חיפה היא מן הוותיקות במוקדי המחאה בארץ, ובלב הכרמל, מול המפרץ, היא לא החסירה מוצאי שבת אחד. רוב הנאומים שבחוברת נישאו שם באוגוסט, ולצדם נאום מרחובות ונאום מערב סולידריות בביר אל חמאם שבנגב. עלו לבמה עורכות דין ורופאים, ראש מועצה לשעבר דרוזי מחורפיש, אב שכול שזה עתה קיפל את אוהלו, חוקרת סרטן ממכון ויצמן שמעבדתה נהרסה לפני שנה מטיל איראני ושוקמה, תת אלוף בדימוס שהוציא ספר ושמו "הן אפשר", מורה, חברת מועצת העיר, יושבת ראש נשות הכותל, ושני רופאים מרמב"ם, יהודי וערבי, זה לצד זה. מביר אל חמאם מגיע נאום שנישא בערבית ותורגם, על אל-עראקיב ועל יותר ממאה שנות קק"ל, שהוא בעצם סיפור על מי מחליט מה יצמח על האדמה ולמי מותר לשוב אליה. הנושאים חזרים ומצטלבים: האלימות בגדה, הגזענות שחדרה לבתי החולים, ההדרה באקדמיה ובכותל, החינוך שקורס, הנגב. ומעל כולם מילה אחת שחזרת כמעט בכל נאום, בעברית ובערבית: שותפות.

הסקרים נותנים לגוש השינוי יתרון עקבי, אבל הרוב תלוי במי שחלק מן האופוזיציה עדיין מסרב לשבת איתו, ומי שקורא כאן את ראש המועצה מחורפיש ואת חברת המועצה מחיפה מבין שזו אינה שאלה של חשבון מנדטים אלא של מי נחשב כאן לאזרח. מילים הנאמרות בכיכר מתאדות עם כיבוי הרמקול. מילים כתובות נשארות. החוברת הזאת, החמישית בסדרת נשאים ברחובות והעשרים ושש במניין הכולל, היא פרוטוקול של חברה אזרחית שמסרבת להתרגל, ועדות לדורות הבאים שהיו כאן מי שלא שתקו. מפלגת השלטון צדקה בדבר אחד: שתי המילים האלה באמת מסוכנות לה. זה אפשרי. לא נשאים בבית. נשאים ברחובות.

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

צילום: דני שטרנפלד | גשר אליקים

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

תוכן העניינים

28	עו"ד מאלק בדר	3	הקדמה
30	פרופ' מתי וטרמן	6	חוברות קודמות
30	ד"ר איאס עואודה	8	עו"ד רותם פרלמן פרחי
34	ד"ר עוואד אבו פריח	10	אסיא אדר
42	אמיר השכל	12	הדס קליין
44	ענת הופמן	16	ד"ר ליאת קרן
46	סאלי עבד	20	עו"ד דניאל חקלאי
48	אביטל מסטרמן	22	יעקב גודו
55	תודות	26	פרופ' חגי לויין

צילום: מרסלו שניידמן | תל אביב

זוהי חוברת אינטראקטיבית. לחיצה בתוכן העניינים תוביל לעמוד המתאים.
ניתן לחזור אל עמוד התוכן מכל דף על ידי לחיצה על הבית הקטן עם מספר העמוד.

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

חוברות קודמות

יצאנו לרחובות #4

יצאנו לרחובות #3

יצאנו לרחובות #2

יצאנו לרחובות #1

חזרנו לרחובות #6

חזרנו לרחובות #5

חזרנו לרחובות #4

חזרנו לרחובות #3

חזרנו לרחובות #2

חזרנו לרחובות #1

חזרנו לרחובות #12

חזרנו לרחובות #11

חזרנו לרחובות #10

חזרנו לרחובות #9

חזרנו לרחובות #8

חזרנו לרחובות #7

חזרנו לרחובות #17

חזרנו לרחובות #16

חזרנו לרחובות #15

חזרנו לרחובות #14

חזרנו לרחובות #13

Speak Out #1

Speak Out #2

Speak Out #3

בני דמוקרטיה אין אקדמיה

נשאים ברחובות #4

נשאים ברחובות #3

נשאים ברחובות #2

נשאים ברחובות #1

צילום: דני שטרנפלד | גשר אליקים

חיפה

1 אוגוסט 2026

עו"ד רותם פרלמן פרחי | מחאת העם חיפה

בניגוד להרגלי, לא אסקור הערב את אירועי השבוע, על אף שהייתי יכולה לדבר ארוכות על נסיעתו המביכה של נתניהו לארה"ב, על התביעה המי יודע כמה נגד רעייתו שהוגשה ע"י אדם שהועסק בבית רה"מ וחושפת עוד קצת מן הנעשה בקן הקוקייה, על ההסכם המסתמן לפיו ישראל תיסוג מעזה וחמאס יישאר בשלטון ולא יפורק מנשקו, על המשך ביזת הקופה הציבורית ע"י ערפדי הקואליציה גם בעת פגרת הכנסת או על מיני מלחמת האזרחים המתרחשת בירושלים סביב בית הקפה 'בסמטה' שמתעקש לא להיכנע ולפעול גם בשבת.

במקום זאת, אני רוצה להתעכב על אירוע, שלכאורה הוא שולי, שתפס את תשומת ליבי:

השבוע העלתה קבוצת הארץ קמפיין ברשתות החברתיות ובשילוט חוצות לקראת בחירות 2026. לפי הודעת הקבוצה, בבסיס הקמפיין עומדת האמירה כי "עיתונות חופשית, מקצועית ואמינה אינה מובנת מאליה, היא תנאי הכרחי לדמוקרטיה". הקמפיין כלל מודעת טיזר עם הכיתוב "זה אפשרי" שמפנה לעמוד נחיתה בו פורטו המסרים של הקמפיין. מפלגת הליכוד הפעילה לחצים להסיר את קמפיין החוצות של "הארץ" ובמכתב ששיגר עו"ד אילן בומבך (זוכרים? מי שטען בבג"ץ כי מגילת העצמאות היא "מסמך שנכתב בחופזה") מטעם הליכוד הוא הציב אולטימטום להסרת הקמפיין, וטען כי מדובר בתעמולת בחירות אסורה.

במשך שנים הוויכוח הפוליטי בישראל היה אם נתניהו יישאר או ילך. אם ינצח או יפסיד. אם ישרוד עוד בחירות. אם ירכיב עוד קואליציה. אבל נדמה לי שלראשונה מזה הרבה זמן, יותר אנשים כבר לא שואלים אם נתניהו יישאר. הם מתחילים לשאול מה יקרה כשהוא ילך.

הרי מה כבר היה כתוב שם בשלט החוצות שכה מאיים עליהם? לא קריאה למרד. לא הסתה. לא תמיכה במפלגה כלשהי. לא קריאה להצביע בעד מועמד כזה או אחר. רק שתי מילים.

"זה אפשרי".

שתי מילים. מפלגת השלטון ראתה בשתי המילים האלו איום מספיק גדול כדי להפעיל עורכי דין, לשלוח מכתבי התראה ולהפעיל לחצים. מה כל כך מפחיד בשתי המילים האלו?

אולי זה הרעיון. הרעיון שהציבור יכול שוב לדמיין. הרעיון שאפשר להפסיק לחיות בתוך "אין ברירה". הרעיון שמה שמוצג לנו כגורל, הוא לפעמים רק בחירה פוליטית. שמה שמוצג לנו כמציאות שאין לשנותה, הוא לפעמים רק פחד שנארז יפה ונמכר לנו כפרגמטיות. כי במשך שנים הרגילו אותנו לחשוב שאין אלטרנטיבה. אין אלטרנטיבה למלחמה נצחית. ואין ישראל בלי נתניהו. שאין ביטחון בלי נתניהו. שאין יחסים עם ארצות הברית בלי נתניהו. שאין כלכלה בלי נתניהו. שאין ימין בלי נתניהו. ושם יום אחד הוא ילך, הכול יתמוטט.

ואחרי מספיק שנים כאלה, משהו קורה לחברה. היא כבר לא רק מפחדת. היא מתעייפת. היא מצטמצמת. היא שוכחת לרצות. היא שוכחת לדמיין. היא מתחילה לחשוב שעתיד הוא מותרות. ששלום הוא נאיביות. ששותפות היא חולשה. שפשרה היא בגידה. ושתקווה היא ילדותיות.

והנה מגיע השבוע הזה. ונתניהו טס לושינגטון. והתחושה שונה. לא משום שהפגישה נכשלה. ולא משום שלא היו תמונות. דווקא היו הרבה תמונות. אבל מתחת לתמונות כבר מבצבצת שאלה אחרת - מה ישראל תעשה אחרי נתניהו? זאת כבר לא שאלה שולית. זאת כבר לא שאלה תיאורטית. זאת השאלה המרכזית של הפוליטיקה הישראלית.

תמיד יש יום שאחרי. ויהיה גם יום אחרי נתניהו. והיום שאחרי איננו רק יום פוליטי. היום שאחרי הוא לא רק תאריך בלוח השנה. היום שאחרי הוא מבחן. הוא מבחן לשאלה: אם נצליח לשקם את מוסדות המדינה. אם נצליח להשיב את האמון. אם נצליח להחזיר משמעות למילים כמו אחריות, אמת, שוויון, שירות ציבורי, טובת הכלל. אם נצליח להפסיק למדוד כל אדם לפי המחנה שאליו הוא משתייך, ולהתחיל לשאול מה הוא מוכן לעשות למען החיים המשותפים כאן.

והכי חשוב: האם נצליח לשקם את היכולת שלנו לדמיין עתיד. כי זה מה שהשלט ההוא הזכיר לי. הוא לא עסק רק בבחירות. הוא לא עסק רק בממשלה. הוא לא עסק רק בנתניהו. הוא עסק בתקווה. בתקווה שהדברים אינם גזירת גורל. שהמצב אינו קבוע. שהחורבן אינו בלתי הפיך. ושגם אחרי כל מה שעברנו כאן בשנים האחרונות, אפשר לבנות מחדש.

ואם כבר בתקווה עסקינן, ידיעה נוספת שתפסה את תשומת ליבי השבוע ואף ריגשה אותי היא הידיעה על אפשרות לשיתוף פעולה פוליטי יהודי-ערבי, בדמות הצטרפותו של חה"כ המעולה, יואב סגלוביץ', למפלגת רע"ם בהנהגת מנסור עבאס. אם יש הגדרה פוליטית למילה זו 'תקווה' - היא כנראה נראית בדיוק כך... שלא לדבר על כך שזה עשוי להיות מהלך פוליטי מבריק.

ואולי זה בדיוק מה שהפחיד כל כך בשלט ההוא. לא עיתון הארץ. לא שלט חוצות. ולא שתי מילים. אלא עצם הרעיון שהציבור מתחיל שוב לדמיין. לדמיין הנהגה אחרת. לדמיין חברה אחרת. לדמיין עתיד אחר.

ולכן, בניגוד למה שאולי חשבו אלו שניסו להסיר את הקמפיין, אני לא רואה בשתי המילים האלה סיסמת בחירות. אני רואה בהן תזכורת. תזכורת לכך שהעתיד עדיין לא הוכרע. ותזכורת לכך שגם אחרי שנים של פחד, פילוג ושקרים, יש עדיין יותר מאפשרות אחת. ולכן מי שמפחד כל כך מהמילים "זה אפשרי" כנראה מבין היטב - שלא מעט ישראלים מתחילים להאמין בכך.

חיפה

1 אוגוסט 2026

אסיא אדר | מובילה את משמר הסולידריות של עומדים ביחד

במוצאי שבת לפני שבוע הלכתי לישון בפחד שאני לא זוכרת כמוהו מזה הרבה זמן. לקראת 21:00 התחילו להגיע אליי טלפונים מהקהילות הפלסטיניות שאנחנו פעילים בהן בנוכחות מגנה. בצומת הקרובה אליהן, החלו להתאסף מתנחלים, מאובטחים על ידי צבא ומשטרה. הם נענו לקריאה ששטפה את הרשתות החברתיות להפגין בצמתים בגדה תחת הכותרת "יהודים יסתובבו בכל מקום".

ואחרי השבת ההיא כבר היה ברור למה הם מתכוונים כשהם אומרים שיהודים יסתובבו בכל מקום. הם מתכוונים שיהודים יסתובבו לא רק בשטחי C, אלא גם בשטחי B, וגם בשטחי A, וגם בתוך כפרים פלסטיניים, וגם בתוך בתים של פלסטינים. הכל בניגוד לחוק, במטרה להשליט אימה ולהבעיר – פשוטו כמשמעו – חזית שלמה.

בשבוע האחרון הופצה מודעה ממקור לא ידוע, שפורסמה גם על ידי המקורב לממשלה אלישע ירד, ל-"ערביי יו"ש" – כלומר, לשניים וחצי מיליון פלסטינים תושבי הגדה. המודעה סוקרת את אירועי הטרור המתנחלי של השבוע ומתגאה בהם ונחתמת כך: "אתם תאבדו את האדמה, תאבדו את הכפרים שלכם, וכולכם תחיו בפחד מתמיד".

חברים, זה צריך להיות ברור: הם לא מכריזים מלחמה רק על מיליוני פלסטינים. הם מכריזים מלחמה גם עלינו!

מי שמבקש שהעם הפלסטיני כולו יחיה בפחד מתמיד, רוצה שגם העם היהודי יחיה בפחד מתמיד. כשעם אחד חי תחת פחד, תחת טרור, העם לצדו לא חי חיים בטוחים. הם לא מתירים רק דם של פלסטינים. הם מתירים את הדם של כולנו, פלסטינים וישראלים, ערבים ויהודים!

אם לא נעצור את זה, את המחיר נשלם כולנו. את המחיר שמשלמים כבר היום, קודם כל – פלסטינים. ואנחנו רואים עכשיו איך את המחיר משלמים, בחייהם! גם אותם החיילים שנשלחים לאבטח את הרפתקאות הטרור המתנחלי. גם חיילים ישראלים מתים בשביל שקומץ הזויים יקחו את הילדים הקטנים שלהם להכרזת מלחמה שמתחפשת לטיול.

ואנחנו יודעים שזה קומץ. כי אנחנו יודעים שרוב האנשים שחיים פה לא מעלים על הדעת לקחת את הילדים שלהם לטייל בשטחי A ולא מלמדים אותם לשיר "נקמה".

בשביל לעצור את זה אנחנו חייבים להכיר בכך שהסיבה שהקומץ הזה משיג את ההישגים שהוא משיג – עוד מאחזים, גירוש והרס, היא שיש לו גיבוי מהממשלה, וגם, חייבים להגיד – כי יש לו גיבוי גם מהצבא, שמלווה, שמאבטח – ופעמים רבות מדי שגם משתתף באופן פעיל בטרור שלהם.

ואנחנו חייבים להכיר בזה כי אנחנו עדיין יכולים לעצור את זה. הסיבה שמפעל ההתנחלויות מעלה הילוך היא שהוא עדיין לא הצליח לממש את החזון שלו. הם עושים כל מה שהם יכולים, אבל החזון המטורלל שלהם, שיש בו גירוש המוני ושפיכות דמים, שהוא כולו שנאה – לא רק לפלסטינים – גם לנשים, ללהט"ב, לרעיון הבסיסי של שוויון – לא יתממש כל כך מהר על האדמה הזאת.

צריך להגיד: מפעל ההתנחלויות השיג בעשורים האחרונים הישגים עצומים. הם המשיכו לבנות מאחזים מחוץ לגבולות המדינה תוך כדי שהם משכו את השיח רחוק יותר ויותר למחוזות של שנה, גזענות ופשיזם. הם לא חיטבו מתי הזמן להתמרכז ולרכז. זו הסיבה שהיום, הם יכולים גם להוציא מתקפות מאורגנות על כפרים וגם לדעת שהן ימוסגרו בתקשורת כ-"עימותים". שחברי אופוזיציה יקראו למפגן כוח לא חוקי בשטח A "טיול תמים".

אנחנו יכולים לשנות את המגמה הזאת. זה דורש אומץ: אומץ להגיד שתכנית ההכרעה של סמוטריץ' ובן גביר היא האסון של כולנו. אומץ להתייצב מולם ולהגיד - עד כאן! לא ניתן לכם להבעיר את העתיד שלנו. אסור לנו לתת לפחד שאנחנו מרגישים לייאש אותנו. הוא צריך להזכיר לנו: לא יהיה ביטחון לישראלים בלי ביטחון לפלסטינים.

ובלי שלום - גם לא תהיה פה דמוקרטיה אמיתית. כל עוד אנחנו שולטים על עם שלם - לא תהיה פה דמוקרטיה. וכל עוד אנחנו נותנים לאלימות נוראה לצמוח - גם המתקפות על הדמוקרטיה לא ייעצרו. כשהאלימות משתוללת - צריך לעקור אותה מהשורש.

אם אנחנו רוצים דמוקרטיה - אנחנו חייבים גם לסיים את הכיבוש. עד שלא נעשה את זה, נשאר לירד, לסמוטריץ' ולחברים שלהם - להבה דולקת, לשפוך עליה את הבנזין.

בעזה, באיראן, בלבנון, וגם בגדה המערבית - זה או כיבוש ומלחמת נצח, או שלום. בואו נבחר בשלום.

צילום: צביקה גולן | צומת אלונים

חיפה

1 אוגוסט 2026

הדס קליין | אזרחית מודאגת

ערב טוב,

בעוד פחות משלושה חודשים, ביום העשרים ו-7 באוקטובר יתקיימו הבחירות. כן, אלה יהיו בחירות השבעה באוקטובר. אלה יהיו בחירות על השבעה באוקטובר. כי טבח השבעה באוקטובר הוא תוצאה ישירה של הפקרות. של התנהלות מופקרת של הנהגה מופקרת שמעלה באמונם של אזרחי ישראל.

ההנהגה המופקרת, שלצערנו מנהלת את חיינו, כשלה במשימה העיקרית, שלצורך קיומה קמה מדינת ישראל: להבטיח שיהודים לא יירצחו בבתייהם בידי מבקשי נפשם. ובשבעה באוקטובר 2023, אזרחי ישראל, יהודים וערבים - וגם אנשים יקרים, עובדים זרים אשר טיפלו בשדות העוטף וסעדו את הורינו הקשישים - נרצחו בבתייהם, במיטותיהם. צעירים שחגגו את החיים פגשו את המוות. טבח השבעה באוקטובר הוא לא אסון טבע, אלא פשע מתועב. פשע שבוצע על ידי חמאס, "הנכס" שממשלת ישראל טיפחה, "הנכס" שממשלת ישראל פעלה למימונו.

ממשלת ישראל בחרה לקחת "סיכון מחושב", והסיכון התממש. הפקרות היא הפקרות, והנהגה מופקרת לא יכולה להנהיג.

זו הנהגה שהפקירה את החטופים למותם במנהרות חמאס,

זו הנהגה שהפקירה את תושבי העוטף והצפון שפוננו מבתייהם,

זו הנהגה שהפקירה את אזרחי ישראל חסרי המיגון במלחמות עם איראן וחיזבאללה,

זו הנהגה שמפקירה את חיילי צה"ל ואזרחי ישראל פגועי הנפש,

זו הנהגה שבורחת מאחריות ולא מקימה ועדת חקירה ממלכתית,

זו הנהגה שמפקירה את חיילי צה"ל שכורעים תחת האלונקה ומממנת חרדים באוהלה של תורה.

במסע ההסתה שמתנהל נגדי, מאשימים אותי, בין היתר, שאני "פעילה פוליטית". זו לא בושה להיות פעילה פוליטית, אבל במקרה - אני לא. אני פטריוטית ישראלית. ואני מודאגת. כי אם ההפקרות הזו לא תיפסק, קיים חשש לקיומה של מדינת ישראל. לא רק חשש לדמותה של המדינה, לא רק חשש לערכי המדינה, לא רק חשש לדמוקרטיה, חשש קיומי!

כי אם ההפקרות הזו תימשך, וישראל תמשיך להתדרדר בכל התחומים - חינוך, השכלה גבוהה, חוסן חברתי, כלכלה וטכנולוגיה - ישראל תאבד את יכולתה לספק בטחון לאזרחיה.

לפני כמעט ארבע שנים, יצאו המוני ישראלים לרחובות, להיאבק למען ערכי המדינה. בהמשך, המאבק שינה את פניו: בשבעה באוקטובר הקימו אחים לנשק את החמ"ל האזרחי, שהחליף את מוסדות המדינה שקרסו. בשמונה באוקטובר הקים רונן צור את מטה משפחות החטופים שנאבק להציל את החטופים שהופקרו. ישראלים פטריוטים התגייסו והצילו את ישראל באינספור התארגנויות. אני אישית הצטרפתי למאבק רק אחרי השבעה באוקטובר, ובחרתי תחילה להיאבק כנגד הפקרת החטופים. עד אז הטלתי על עצמי מגבלות לאור העובדה שנקראתי על ידי מדינת ישראל להעיד במשפטו הפלילי של ראש הממשלה. אחרי טבח השבעה באוקטובר לא יכולתי לעמוד מנגד. לא יכולתי לעמוד בחוסר מעש אל מול ההפקרות - אל מול ההפקרה. לא הצלנו את כולם, אבל הצלנו חיים.

הנהגה מופקרת, כושלת, ערלת לב, נאלצה - בניגוד לרצונה - לקדש חיים. אז אנחנו יכולים להביט אחורה בגאווה ולהישיר מבט קדימה עם תקווה. וכעת עלינו להיות ממוקדים במטרה. בבחירות. בחירות העשרים ו-7 באוקטובר.

ממשלת המחדל וההפקרה, החליפה - בחסות מלחמה מדממת - ניסיון להפיכה משטרית לניסיון להפיכה משיחית. זו ממשלה שמציבה סיכון קיומי למדינת ישראל. אבל אם לא נשלח אותם מחיינו, הם יביאו עוד ועוד בידוד, חושך, עוול ושכול לבתינו.

צילום: צביקה גולן | צומת אלונים

צילום: איילת אניסמן | חיפה

אז בבחירות האלה אנחנו שמים סוף להפקרה, שמים סוף להפקרות. בוחרים בהנהגה אחראית. הנהגה עניינית, שעסוקה באזרחי ישראל, בבטחון, בכלכלה, בחינוך, במדע. הנהגה שעסוקה בניהול ולא בפילוג, בעשייה ולא בהסתה. למצביעי הגוש הליברלי יש מגוון מפלגות שמייצגות ערכים ליברלים. ימין, מרכז ושמאל. מפלגות שמייצגות אידאולוגיות שונות, אבל כולן דוגלות בדמוקרטיה ליברלית, וכולן באו לשרת באופן ענייני את אזרחי ישראל. לא מגזר מסוים, לא את הבייס, את אזרחי ישראל כולם.

אז מה עושים? קודם כל - מצביעים!

אבל זה לא נגמר כאן. דואגים שכולם יצביעו. בני הזוג, הילדים, ההורים, השכנים, הקולגות לעבודה והחברים. כולם! מתנדבים לעזור לקשישים, אשר ממשלת ההפקרות מנסה לחבל ביכולתם להצביע. מצטרפים לשלל התארגנויות אזרחיות שמטרתן להבטיח את טוהר הבחירות.

לא נשארים בבית. נלחמים על הבית.

אין לי ארץ אחרת
גם אם אדמתי בוערת
רק מלה בעברית חודרת
אל עורקי, אל נשמתי
בגוף כואב, בלב רעב
כאן הוא ביתי

תודה!

צילום: מרסלו שניידמן | תל אביב

צילום: גל מוסמזון | צומת אלונים

ד"ר ליאת קרן | מכון ויצמן למדע

ערב טוב לכולם. שמי ליאת קרן ואני חוקרת במכון ויצמן. בעצם, זו הפעם השניה שאני מדברת בהפגנה ברחובות. הפעם הראשונה הייתה אחרי שהמעבדה שלי נהרסה עד היסוד מפגיעה של טיל איראני. לפני שנה היו אלה כוחות חיצוניים שניסו לחרב את מפעל חי. היום אני שוב פה, הפעם בשביל לדבר על כוחות פנימיים שמנסים להרוס את האקדמיה ובעצם את המדינה כולה.

לפני שבועיים עברה הצעת חוק בשם המכובס של "תיקון לחוק זכויות הסטודנט". החוק מאפשר למוסדות לפתוח מסלולים נפרדים לנשים ולגברים בתארים מתקדמים. אני רוצה לומר בצורה הכי ברורה שאפשר:

אין כזה דבר "נפרד אבל שווה". הפרדה תמיד פוגעת בשוויון.

במעבדה שלי עובדים יחד סטודנטים וסטודנטיות, יהודים וערבים, דתיים וחילונים, ישראלים וחוקרים מחו"ל. לא כי זה יפה או כי זה מגוון. פשוט כי ככה עושים מדע מצוין. כולנו עובדים למען מטרה משותפת - למצוא טיפולים חדשים לחולי סרטן.

כסטודנט בוחר מנחה לדוקטורט הוא שואל שאלה אחת בלבד: מי האדם הטוב ביותר שיוכל להוביל אותי? לא אם זו אישה או גבר. לא אם הוא דתי או חילוני. לא אם היא ימנית או שמאלנית. רק דבר אחד חשוב: מצוינות. זה העיקרון שעליו בנויה אקדמיה משגשגת.

החוק הזה אומר שלפני המצוינות המדעית יכולים להיכנס שיקולים אחרים. זה מה שמסוכן בו. כי ברגע שמוותרים על העיקרון הזה פעם אחת – אי אפשר לדעת איפה זה ייעצר.

צילום: מרסלו שניידמן | תל אביב

שומעים עכשיו ארבע טענות שחזרות שוב ושוב כדי להצדיק את החוק.

הטענה הראשונה היא שזה מה שהחברה החרדית רוצה, ושזו הדרך לשלב חרדיות באקדמיה. אני מדענית, וכשאני רוצה לדעת אם טענה נכונה, אני מחפשת מחקרים.

רחל עזריה ערכה מחקר מרתק כששימשה חברת מועצת עיריית ירושלים. היא בחנה את הטענה שהציבור החרדי דורש אוטובוסים בהפרדה מגדרית. ומה היא גילתה? שלמעלה מתשעים אחוז מהחרדים פשוט עולים על האוטובוס הראשון שמגיע. ההפרדה לא הייתה מספיק חשובה לציבור החרדי כדי לחכות אפילו שתי דקות לאוטובוס הנפרד.

המחקר הזה מראה שהפרדה במרחב הציבורי לא מגיעה מתוך דרישה עממית. היא מקודמת ע"י העסקנות החרדית כדי לצבור עוד כח וכסף, להחליש את הנשים החרדיות, ולהגביה את החומות בין הציבור החרדי לכללי. אני בטוחה שלא תופתעו לגלות שמחקרים מראים אותו דבר לגבי ההפרדה המגדרית באקדמיה.

הטענה השנייה היא שאין כפיה. נשים תוכלנה לבחור אם ללמוד ביחד או בהפרדה. אז מה אנחנו רוצים? איך יתכן שליברלים כופים את דרכם והם נגד בחירה?

כאן אני רוצה לצטט אישה מעוררת השראה – ד"ר אסתי רידר, אקטיביסטית חרדית. וכך היא אומרת: "מה שמתחיל כפתרון נקודתי הופך לנורמה. מה שהוצג כחריג הופך לציפייה". כלומר, ברגע שנפתח מסלול נפרד, הוא כבר לא עוד אפשרות. הוא הופך למצופה. ובחירה אמיתית כבר איננה.

הטענה השלישית היא שכולנו מגזימים. שמדובר רק בכמה מסלולים. אבל מחיצות אף פעם אינן נשארות במקום שבו הקימו אותן. הן מתרחבות. מה שמתחיל כהסדר מקומי נהפך עם הזמן לדרישה גם במרחבים אחרים. כך קרה בחינוך הממלכתי-דתי שעד שנת 2000 היה מעורב ברובו וכיום הוא כבר מעל ל-60% בהפרדה. כך קרה בבני עקיבא.

צילום: שני תמים | צומת זכרון יעקב

המחיצה יוצאת מבתי הכנסת ונכנסת לעוד ועוד מרחבים ציבוריים. רק השבוע שמענו על הפרדה בין נשים וגברים אפילו במדרכות. השינויים הדינמיים הללו מראים לנו שהפרדה מגדרית איננה חלק אינטגרלי מהיהדות, שהרי בשנת 2000 לא היינו פחות יהודים. הם מצביעים על כך שטבעה של ההפרדה להתרחב. לכן אסור להסתכל על החוק הזה רק דרך המשקפיים של האקדמיה. האקדמיה היא פשוט זירה נוספת במאבק על השליטה על המרחב הציבורי.

הטענה הרביעית היא שזו הפרדה, לא אפליה. אני מציעה מבחן פשוט. בכל פעם שאנחנו לא בטוחים אם משהו הוא אפליה, נחליף את המילה "נשים" במילה "יהודים", ונעביר את הסיטואציה לחו"ל. תארו לעצמכם שאוניברסיטה באירופה הייתה מודיעה שהיא פותחת מסלולים נפרדים ליהודים וללא-יהודים. לא חובה חלילה. רק למי שמעוניין. האם משהו כאן היה אומר שזה בסדר? ברור שלא. אז גם כאן זה לא בסדר.

אין דבר כזה "נפרד אבל שווה".

ולכן אסור לנו ליפול לספין של "זה רק כמה מסלולים בשביל לאפשר לחרדים להשתלב באקדמיה".

כפי שאומרת פרופ' שקמה ברסלר: "הכל קשור בהכל". בשנים האחרונות אנחנו רואים שוב ושוב את אותו דפוס: "פסקת ההתגברות", חוק "רבני השכונות" - עוד חוק, ועוד חוק. כל אחד מהם נראה אולי קטן בפני עצמו. אבל כולם מושכים לאותו כיוון.

יש מי שמנסים לעצב מחדש את מדינת ישראל. לא כמדינה יהודית ודמוקרטית ברוח מגילת העצמאות, אלא כמדינת הלכה, שבה ההלכה קובעת את סדר היום הציבורי, היהודים הם עליונים והנשים נדחקות לשוליים.

ההפרדה המגדרית באקדמיה איננה הסוף. היא עוד תחנה בדרך. מי שחושב שהמחיצה תיעצר בשער האוניברסיטה, פשוט לא למד מהניסיון של השנים האחרונות.

ולכן הבחירות הקרובות אינן עוד מערכת בחירות. הן הכרעה על דמותה של המדינה. זה כבר מזמן לא ויכוח של ימין ושמאל, ולא של "כן ביבי" או "לא ביבי". זו השאלה האם ישראל תמשיך להיות מדינה יהודית ודמוקרטית, שבה כל אזרח ואזרחית שווים בפני החוק. או שהיא תהפוך בהדרגה למדינת הלכה, שבה הזהות הדתית קובעת את גבולות החירות של כלנו.

אסור לנו לעמוד מן הצד. אסור לנו להתייחס. לכל אחת ואחד מאיתנו יש אחריות. להתנדב, לשכנע, לעבוד ברשתות, לשמור על טוהר הבחירות. לצאת להצביע ולהביא אתנו עוד לפחות חמישה אנשים. זה עלינו. בארבע השנים האחרונות הוכחנו שכשאנחנו פועלים כמחנה מגובש ונחוש יש לנו את הכח להשפיע ולשנות.

התחלתי בלספר לכם על המעבדה הנפלאה שלי שלפני שנה נהרסה עד היסוד. אני מזמינה אתכם לבוא ולבקר אותנו היום, ממש פה ליד במכון ויצמן. אם תכנסו היום למעבדה, לא תוכלו לנחש שרק לפני שנה היינו הרוסים. אנחנו עבדנו קשה ושיקמנו.

ועם אותה אנרגיה ואהבה נשקם את מדינת ישראל.

צילום: עומר שוסהיים | קפה בסמטה - ירושלים

צילום: עומר שוסהיים | קפה בסמטה - ירושלים

צילום: נועם קרמפף | קפה בסמטה - ירושלים

חיפה

8 אוגוסט 2026

עו"ד דניאל חקלאי | מערך עוטף עצורים

1. הנימוק היחיד למרד בשלטון החוק מטעם ארגון הפשע שנקרא ממשלת ישראל, הוא החשש מפני הפסד בבחירות תוך הכשרת הלבבות המוסתים שכל קביעה שיפוטית בנדון - מטעם יו"ר ועדת הבחירות המרכזית או מטעם בית המשפט העליון - אינה מחייבת.
2. משטרת מחוז ש"י הפקירה באופן מוחלט את הפלסטינים בגדה להתעללות של ארגון טרור עצום ממדים שחבריו גם מתעדים את מעשיהם.
3. כמוה שב"כ והצבא. ההתעמרות אדירת ממדים. נפשעת מאד. וספק אם ללא התערבות בינלאומית ניתן יהיה לקטוע אותה.
4. הפרטים רבים ומזעזעים. מבוגרים וילדים מוכים, מאוימים, נעקרים וסופגים התעללות. כך גם הפרטים בדבר המשך המוות האיטי של ילדים ומבוגרים ברצועה.
5. הפנטזיה על אחדות בדיונית עם גוש הפשיזם זהה לאחדות בדיונית שהייתה נכפית על אברהם לינקולן. אז מה אם שואת העבדות הייתה נמשכת? העיקר שיש אחדות עם פטריטים אמיתיים מהדרום. ובזכות בעלי המטעים ישנה גם צמיחה.
6. כמוה הפנטזיה על המשך משטר האפרטהייד והטיהור האתני בגדה. אך מלבד הרוע עצום הממדים שממית חורבן בחיי רבים - ישנו מחיר משולש שמשלמים מי שמדמיינים שהם בעלי הבית כלשונו הדוחה של בן גביר: השחתת מידות בל תתואר שהופכת את החברה לאלימה מאד בינה לבין עצמה, התפשטות מודל הדיקטטורה מהגדה למדינת ישראל הריבונית בדמות ההפיכה המשטרית (זוכרים את אזהרות ליבוביץ' הדתי וטרנהל החילוני? מתגשמות אחת לאחת) והתפרצות אלימה מהצד השני.

7. בהקשר האחרון של התפרצות אלימה מהצד השני - כדאי להקשיב לאזהרתו של תמיר פרדו שכהן כראש המוסד וחזר מזועזע (בוקר טוב לך) מסיור בגדה במחיצת בכירים נוספים מהעבר: פרדו מדבר על התפרצות בנוסח 7 באוקטובר שעלולה להיות אף נרחבת יותר. התפרצות זו עלולה להיות אכזרית מאד ומבעיתה ממש כפי שלמדו על בשרם ישראלים רבים.

8. כל נורות האזהרה דולקות. זאת כבר לאחר מכלול הקטסטרופות הבלתי נתפסות שחווינו והמטנו. אני מתפלל שתהיה התערבות בינלאומית.

9. כרגע זה לא נראה באופק. ולכן חובתנו לדאוג לעצמנו, לילדינו, לאזרחותנו הדמוקרטית, לשלטון החוק שלנו, לזכויות האדם שלנו ושל הפלסטינים, לשיקום כלכלי מיוקר המחיה הנפגע, לחיסול נורמות ארגון הפשע שהשליטה כאן ממשלת ההפיכה והטבח - ולוועדת חקירה ממלכתית הן לגבי 7 באוקטובר 2023 והן לגבי הפקרת החטופים האיומה ומכלול הפשעים שביצענו ברצועה.

10. זוהי הזדמנות אחרונה בטרם השלמת ההפיכה המשטרית. חובתנו לקרוא למפלגות האופוזיציה להתעורר. להפסיק לקלוט לקרבן פליטי ליכוד ופליטי קואליציית הבלהות. להפסיק לשריין חתולים בשק שעלולים להתגלות כעידית סילמן ביום פקודה. לגבש שותפות אזרחית יהודית-ערבית גם בפרלמנט. ולכונן ממשלה שתבלום את הדיקטטורה ואולי אפילו תצליח לבנות כאן דמוקרטיה אזרחית שבה אפשר לנשום.

חיפה

8 אוגוסט 2026

יעקב גודו | אביו של תום ז"ל מנרצחי קיבוץ כיסופים ב 8 באוקטובר
הקים אוהל מחאה מול הכנסת בדרישה להתפטרות הממשלה
ולהקמת ועדה חקירה ממלכתית

שלום חיפה, שלום חיפה, שלום חיפה!!!

השלום הוא שלנו והוא עלינו!

במוצ"ש לפני שבועיים, לאחר 993 ימים ולילות של מחאה ומאבק בלתי פוסקים בממשלת הזדון והרשע, קיימנו טקס סיום לסגירת מאהל המחאה ע"ש תום גודו, והסתיים פרק בלתי נשכח בתולדות המחאה.

פרק המאהל החל עם הרצחו של תום, בנו הבכור בבוקר ה 8 באוקטובר, עת הגן בגופו על אשתו לימור ושלושת בנותיהם רומי, צוף וגפן, בהחזיקו את ידית דלת הממד בביתם בכיסופים. תום נהרג מכדורים שנורו דרך דלת הממד והפילוהו חלל.

מאהל המחאה הוקם מתוך כאב נורא כשעדיין אין מצבה על קברו של תום. במהלך ימי האבל אספתי את עצמי, קמתי מן החורבן וכבר ביום בו קברנו את תום, בהספד שנשאתי על קברו, אמרתי בין השאר: האצבעות שלחצו על ההדק וקטלו, הידיים שאחזו בסכינים שדקרו וערפו וחתכו, היו שליחים נאמנים וחדורי מטרה של ממשלה ארורה, משיחית ומושחתת מורכבת מארכי פושע נאשם בפלילים וחבר אנשים מלחכי פנכה חסרי כל יכולת, חסרי אופק מדיני וחזון שנראה שוויתרו בין השאר על חיי החטופות והחטופים.

הכעס והכאב שאצורים במילים האלה הביאו אותי במהלך השבעה, לומר למשפחתי שאעלה לירושלים, לשבת מול הכנסת ולתבוע מראש הממשלה לקחת אחריות על הטבח ולהתפטר יחד עם ממשלתו הארורה.

צילום: מרסלו שניידמן | תל אביב

צילום: ורדית אלון קורפל | מודיעין

בסיום השבעה, עת עלינו לקברו של תום, נדרתי לו נדר והודעתי שאני יוצא למאבק להפלת הממשלה. ההחלטה להקים את המאהל ביום השלושים לטבח התקבלה בהחלטה משותפת של עופר לפידות ממטה המאבק חופשי בארצנו, אמיר השכל, דוד אגמון, מעוז ינון ושלי.

וכך מצאנו עצמנו בשבעה בנובמבר בערב, יום השלושים לטבח, מכנסים קהל של כמה אלפי אנשים בין משרד האוצר למשרד הרווחה, על הכביש, מורידים דגל לחצי התורן ועורכים טקס זיכרון, דבר שממשלת הזדון והרשע לא השכילה או לא העלתה בדעתה לעשות.

לטעמי, טקס סגירת המאהל היה צריך להתקיים לפני יותר מתשע מאות ימים, עת הממשלה והעומד בראשה היו כעלה נידף ברוח, כאשר בעת האחרונה ואפילו בימים אלה אנחנו עדים לעומק הבגידה של העובדים בלשכת ראש הממשלה ושל ראש הממשלה עצמו. ההיסטוריה תשפוט את מי שמנע את הורדת הממשלה ולמעשה הציל אותה והנשים את האנשים המרושעים וחסרי הלב, מלאי השנאה למדינה ולאזרחיה, ואפשר להם. בהנשמה מלאכותית לסיים קדנציה שלמה תוך שהם פוגעים בגיעה אנושה במרקם העדין של החברה והדמוקרטיה הישראלית. אין ברצוני למנות את פשעי כנופיית הפשע, ממשלת הג'יהאד היהודי שבמעלליה המיטה אסונות מצטברים והולכים ועל כך עוד ידובר רבות.

מעבר להפיכה המשטרית שנמשכה בכל תקופת מלחמת שבע החזיתות, הפשע הנורא של ראש ממשלה חסר נשמה ולב היה הניצול הציני של הטבח שנגרם בעטיו, בהכרזה על מלחמת נקם בעזה שלמעשה הייתה מלחמה לשימור שלטונו. מדינה איננה יכולה להתנהל תחת סנטימנט של נקמה ושנאת האחר, ואת התוצאות אנחנו רואים היום.

אבל... כעת, מסתמנת התבהרות קלה בקו האופק, שביב של תקווה מתגנב ללב והתקווה בסופו של יום תגבר על החושך, חושך של תהום ושל תחתית שאליהם לא ניפול.

התקווה תוביל אותנו לדמוקרטיה אמיתית, משוחררת מעול הכיבוש ושליטה בעם אחר. התודעה תגיע לתובנה שהפלסטינים הם בני אדם ובנות אדם, כולם נבראו בצלם ולכולם הזכות לחיים הוגנים ולכולם זכויות אזרח שוות. המילה שלום תחזור בגאווה ללכסיקון ולא תהיה נידחת בקצה השפה. המילים שמאל ושמאלן יהיו נישאות בגאון ובגאווה וצימוד המלים שמאלנים בוגדים יהווה פשע פלילי.

יכול להיות שכדי לשאת את דגל התקווה נצטרך להמשיך להיות ברחובות ובכיכרות, נצטרך להיאבק קשה כדי להתגבר על הפשיזם, על הטרור היהודי ועל תפישת העליונות היהודית ששורשיה נטועים בתפיסת עולם מעוותת של דת ולאומנות.

נצטרך להיאבק נגד התפיסה של סופר ספרטה לנצח ושל מלחמת נצח שמטרתה היא מלחמה לשם מלחמה.

נצטרך להילחם על חינוך שווה לכל, חינוך פלורליסטי שיסביר לצעירים מה הן זכויות אדם, שדמוקרטיה היא לא שלטון הרוב בלבד, ומה היא הפרדת רשויות. ייקח שנות דור אבל כבר הוכחנו שיש לציבור הליברלי בישראל נשימה ואורך רוח.

נצטרך לנקות את האורוות מכל הזוהמה שדבקה בהן בשנים האחרונות. החל במשטרה ושירות בתי הסוהר המזוהמים פוליטית, השב"כ והמוסד שיצטרכו להתנקות מתפיסות עולם משיחיות ונאמנות לשליט ולא לממלכה. ניקיון יסודי יעשה בממסד הדתי וכל שלוחותיו ששלחו ענפי ריקבון בכל מרקם בחיי המדינה. מדינת ישראל תחזור להיות מדינת רווחה חילונית וליברלית עם הפרדה ברורה בין דת למדינה.

אנחנו ניאבק להחזרת הדיפלומטיה והמדינאות אל מרכז הבמה, ועקרונות הפעלת הכח כפתרון צבאי לא יחליפו את המדינאות ואת אפשרויות המשא ומתן.

לא נאפשר קיום של צבא שמבצע פשעי מלחמה ביוזעין, לא נאפשר פשעים נגד האנושות ואפרטהייד ולא נאפשר קיום של הצבא כמיליציה פרטית של שום גוף אזרחי כוחני ככל שיהיה. חובתנו לדאוג שהאקדמיה הישראלית תפרח מחדש תוך ביטול כל הגבלות ההפרדה המגדרית בה.

אנחנו ניאבק והתקווה תנצח, לא נוותר, לא נוותר. עד שיהיה פה טוב יותר!!!

שאו עיניים בתקווה לא דרך כוונות, שירו שיר לאהבה ולא לנקמה ולא למלחמה!!!

תודה רבה!!!

חיפה

15 אוגוסט 2026

פרופ' חגי לוין | האוניברסיטה העברית בירושלים יו"ר איגוד רופאי בריאות הציבור בישראל

צוותי הבריאות מצילים חיים, כאן בחיפה וברחבי הארץ, כל יום. תודה! מערכת הבריאות בישראל מבוססת על צדק, שוויון ועזרה הדדית. אנחנו לא מפלים בין דם לדם. לא של המטפלים ולא של המטופלים. כרבע מהרופאים והרופאות, האחיות והאחים הם ערבים. מערכת הבריאות לא תוכל לתפקד בלעדיהם, בשגרה ובמלחמה. שוקראן!

שבועת החובש בצה"ל נפתחת במילים - "אני נשבע: להושיט יד עזרת, לכל פצוע ולכל חולה, אם נקלה ואם נכבד, אם אוהב ואם אויב - ולכל אדם באשר הוא אדם." אולי צריך להוסיף את שבועת המטופל שלא להפלות בין מטפלים? השבוע פוליטיקאים הפיצו הסתה גזענית כנגד עובדי בריאות ערבים. זאת היתה עלילת דם, המחבלת במערכת הבריאות ובחיים המשותפים בארץ. התבטאויות מכלילות עלולות לערער את האמון במערכת הבריאות וליצור כאוס. הם תוקפים את האמת עצמה, תוך הפצת כמות עצומה של שקרים. גזענות אינה רק כשל מוסרי; היא גורם סיכון לבריאות הציבור. היא מרחיקה אנשים מקבלת טיפול, מגבירה חרדה, מחלישה את תחושת הביטחון ופוגעת ביכולת של צוותים רפואיים לעבוד יחד בשעת חירום.

אנחנו לא ניתן לאף אחד לפרק את הסולידריות במערכת הבריאות. צוותי הבריאות בישראל הבהירו כי אנו מחויבים לערכים ולחיים המשותפים. מובילי מערכת הבריאות הגיבו ואמרו: עד כאן! לא לגזענות! אבל זה לא מספיק. פרשת השבוע, פרשת שופטים נפתחת במילים: "צדק צדק תרדוף, למען תחיה..." כלומר כדי לחיות אנו חייבים לרדוף אחרי הצדק, בכל זמן ומקום. כאשר מתפשטות הפקרת החיים, השנאה והאלימות אסור לנו לעמוד מנגד. אנו חייבים לצאת מבתי החולים והמרפאות למען הגנת בריאות הציבור. לכן הקמנו את "החלוקים הלבנים" ו"אין בריאות נפש בלי דמוקרטיה". נאבקנו שלא להשאיר אף אחד מאחור ולהחזיר את כל החטופים.

אנו נאבקים למען ערכי מגילת העצמאות, וביניהם שוויון זכויות גמור. אנו נאבקים כעת להבראת ישראל ולהקמת ממשלה סבירה. יש מי שמנסה לסתום פיות. הפעילים למען החיים והדמוקרטיה מאוימים. אנחנו לא נשתוק ולא נתקרנף.

כיו"ר איגוד רופאי בריאות הציבור בישראל, חובתי להזהיר כאן בצורה ברורה: החיים ובריאות הציבור בישראל בסכנה. בריאות הנפש ובריאות הציבור נפגעו קשות במלחמה הארוכה. מערכת הבריאות נמצאת על סף קריסה. יש מחסור אדיר באנשים בכל מקצועות הבריאות. רופאים ורופאות מצוינים עוזבים למדינות אחרות. העומס והשחיקה הם בלתי נסבלים ופוגעים בזמינות ואיכות הטיפול. ממשלת נתניהו לא משקיעה מספיק בבריאות שלנו, בכל השוואה. הבריאות שלנו פשוט משעממת אותם.

מבטלים את ההגנות מפני זיהומים סביבתיים. לא משקיעים במניעת מחלות וקידום בריאות. גם בימים אלו לוקחים מתקציב משרד הבריאות למטרות אחרות. אפילו להסעות מתמחים לאחר תורנות של 26 שעות לא מצאו תקציב.

זאת לא טעות, זאת מדיניות של הפקרה. תזכרו את זה כשאתם מחכים חודשים לתור לרופא מומחה. אנו נמצאים לפני מערכת בחירות גורלית, גם לבריאות הציבור.

חייבים ממשלה אחרת. שתגן על החיים ועל בריאות הציבור. חייבים ממשלה שתלמד ממערכת הבריאות ותחבר את העם, לא תפריד אנו מצפים מהמפלגות לגלות מחויבות פוליטית לבריאות שלנו. להציג וליישם תכנית להבראת ישראל. לתעדף נכונה את הבריאות שלנו. זה בידיים שלנו. יחד נרפא ונשקם. معًا، نعالج

השבוע נפרדנו מאורן נהרי. שגדל בחיפה. איש אמת. ברוחו ניאבק על האמת.

חיפה

15 אוגוסט 2026

עו"ד מאלק בדר | לשעבר ראש המועצה המקומית חורפיש
יו"ר פורום ראשי הרשויות הדרוזיות והצ'רקסיות בישראל.

תושבי חיפה היקרים, אחיי ואחיותיי, קהל אדיר ונחוש שנאסף כאן היום!

אנו עומדים צפופים יחד בלב הכרמל, מול מפרץ חיפה, אבל ליבנו כולנו פועם בקצב אחד, עם אחד, שזועק זעקה ברורה וחדה מאין כמותה: די! עד כאן!

אנחנו עומדים כאן היום כי ביתנו המשותף נמצא בסכנה קיומית מבית. הממשלה הזו, שחובה לכנות את מחדליה בשמם, כשלה בכל מבחן אפשרי של מנהיגות, אחריות ומוסר. ממשלה שמתנתקת מאזרחיה, שמפקירה את הביטחון, שמעמיקה את השסעים ומעדיפה הישרדות פוליטית על פני טובת המדינה, אינה ראויה עוד להנהיג. ראינו את ההתרסקות, חוונו את אחלת היד, והמחיר המדמם והיקר מכל שולם בגוף ובנפש. ממשלה כזו לא מתקנים, ממשלה כזו חייבים להחליף, ומיד!

אני רוצה ברשותכם להתמקד במספר עניינים הקשורים בחברה הערבית.

עוד לא הייתה ממשלה בישראל אשר הרעה את מצבם של האזרחים הערבים כמו הממשלה הנוכחית. הממשלה הזאת מנהלת מסע דה-לגיטימציה כלפי הציבור הערבי בישראל, ומנסה בכל דרך להתנכל למגזר הערבי.

כל בוקר אנחנו עדים להריסות בתים, לעיתים בתים שנבנו על קרקע פרטית ובהיתר.

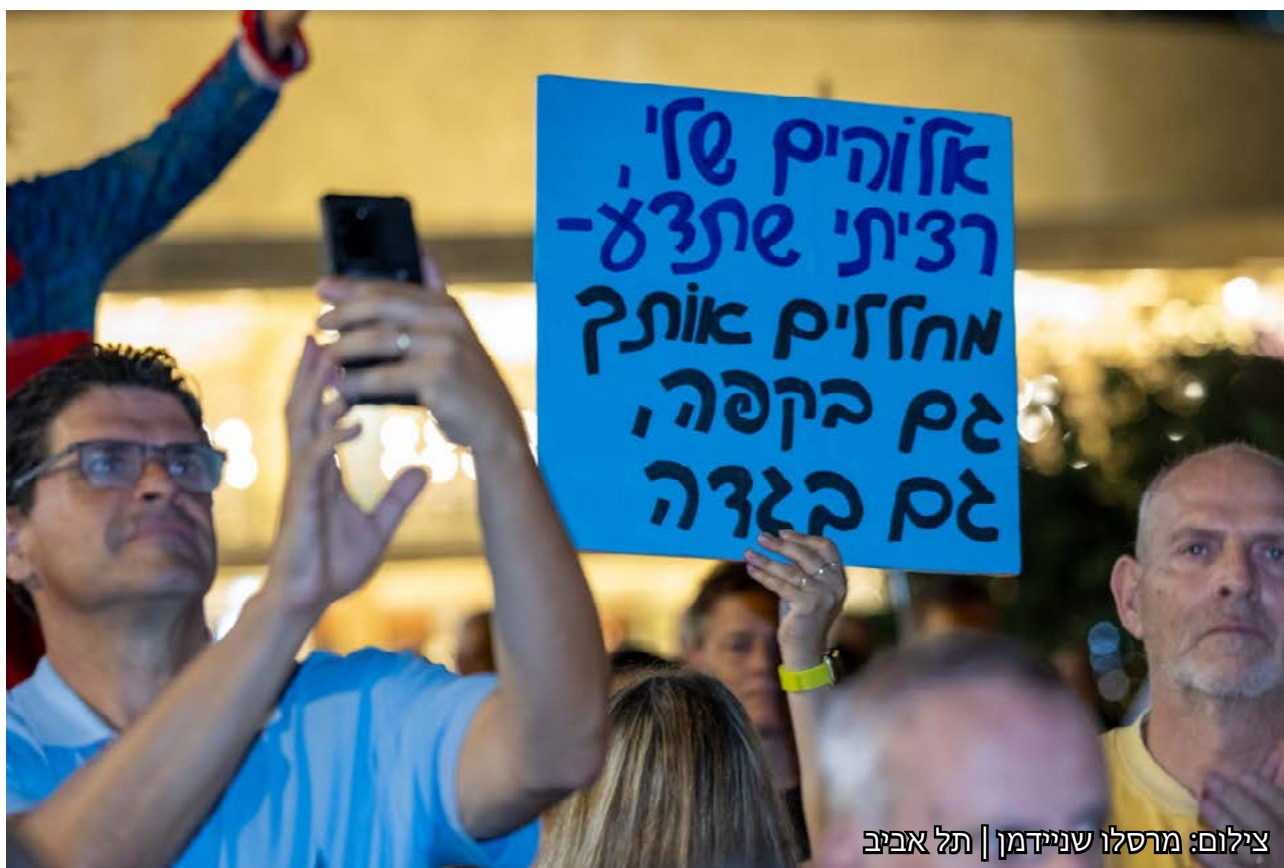
הממשלה הנוכחית מגלה אפתיות בלתי מוסברת לנוכח האלימות והעלייה במקרי הרצח בחברה הערבית, ואיננה עושה את המינימום האפשרי כדי להילחם בתופעה, והופכת את חיי הערבים לגיהנום.

חבריי האזרחים הערבים, בידיכם להחליף את הממשלה הזאת, רק אם תצאו להצביע ביום הבחירות. עוד עשרה אחוזי הצבעה, והממשלה הזאת עפה.

חברים, אני משוכנע שבתחילת נובמבר תקום כאן ממשלה שפויה, זה יהיה בזכות עמדתכם האיתנה והתעקשותכם לחיות במדינה דמוקרטית נאורה.

אז כולנו ביחד נפעל לכך שכל חברינו, מכרינו ושכנינו יצאו להצביע ביום הבחירות. כולנו בבחירות האלה משקיפים ואחראים על טוהר הבחירות.

לא ניתן שיגנבו לנו את הבחירות!

חיפה

15 אוגוסט 2026

פרופ' מתי וטרמן | רופא בכיר ברמב"ם ומנהל השירות למחלות מעי דלקתיות**ד"ר איאס עואודה** | רופא במכון גסטרו רמב"ם

מתי: במשמרת ערב בסופ"ש האחרון טיפלו כרגיל במסירות ובמקצוענות אנשי צוות מחלקת טיפול נמרץ ברמב"ם בכל המאושפזים וביניהם מספר חיילים פצועים מהמלחמה בלבנון. כמו בכל משמרת ביקש הצוות ממשפחות המטופלים ומהמבקרים לצאת מהמחלקה בעת הטיפול. במחלקות כאלה ישנה הקפדה על שעות ביקור מצומצמות על מנת לשמור על פרטיות כל המטופלים לאפשר מנוחה ולהפחית את הסיכון לזיהומים.

איתרע מזלו של הצוות שעבד באותה משמרת, שמשפחה אחת שחשדה בצוות, שכל חטאו היה דיבור בערבית, שמא מאחורי הדלתות הסגורות מתעללים ביקיר ליבם. מקור החשד על בסיס הדיבור בשפה הערבית. זה כל מה שהיה צריך. הם הקימו מהומה ניסו לפרוץ למחלקה ובהמשך הפיצו ברשת דיווחים משוללי כל ביסוס שבעת הטיפול התעללו בחייל המאושפז.

טענות המשפחה נבדקו כמו כל תלונה מצד המטופלים או המשפחה ונמצאו שקריות ומשוללות כל יסוד.

מקרים כאלה שכיחים לצערנו במחלקה לחוצה כזאת אולם הפעם היה מקרה יוצא דופן. הפעם הפצת השקרים ברשת הביאה לגל עכור של גזענות והסתה כנגד אנשי צוות ערבים ברמב"ם ובכלל והביאה למהומת עולם. בדמעות סיפרו לי אנשי הצוות - יהודים וערבים, בעלי מבטא רוסי או ללא מבטא, חילוניים ודתיים - כיצד ניסו אנשים זרים שוב ושוב להתפרץ למחלקה, כיצד מתקבלות שיחות טלפון מלאות גידופים, אימים והשמצות וכיצד שוב אין הם מרגישים בטוחים לנסוע או להיות בעבודה ואפילו ללכת ברחוב. לא עזרה העובדה שהלבנת פני הצוות הגזענית והדוחה הודהדה ברשתות החברתיות וזכתה לגיבוי מצד פוליטיקאים, אנשי ארגוני ימין גזעניים וזכתה אפילו להיות מופצת בכלי תקשורת מיינסטרימיים כגון ערוץ 12 ו-13, שלא לדבר על ערוץ תעמולת הימין 14.

נסיונות לגבות את אנשי הצוות מצד הנהלת בית החולים, ארגוני הרופאים והאחיות ומנכ"ל משרד הבריאות שהיו כנים אבל מאופקים לא זכו לתהודה מספקת, לא עזרו לשכך את המהומה ולא שינו את האווירה. בתחילת השבוע הסתובבנו כולנו בבית החולים בתחושת מועקה נוראית ואצל חלקנו אפילו פחד.

איאס: שבת בערב, תחילת שבוע תובעני וקשה שעומד בפתח: שבוע של מרפאות עמוסות, חולים קשים, ייעוצים במחלקות האשפוז, ימים ארוכים בחדרי הפעולות ועבודה בקהילה. בדיוק ברגעים כאלה, הנטייה הטבעית היא לשבת בבית מול ה-Netflix או להיות בדרך חזרה מהים ולנוח. אבל הערב בחרתי לא לשתוק. בחרתי להגיע לכאן ולהשמיע את הקול שלי, וגם את קולם של עשרות אלפי הרופאות והרופאים הערבים בארץ.

לכאורה, לעמוד כאן ולדבר זה נשמע הדבר הכי קל ומתבקש. אבל האמת היא שלאנשי הצוות הרפואי הערבי יש תמיד קול קטן שמלווה אותם ברקע, ציפייה סמויה שמחלחלת לשיח: "תהיו חרוצים, תהיו מקצועיים - אבל בעיקר, תהיו בשקט". ואנחנו הערב קובעים באופן חד-משמעי: אנחנו נבחר לא לשתוק!

הגזענות הייתה שם ברקע תמיד, אבל בשנים האחרונות היא קיבלה רוח גבית ויחסי ציבור מאנשי מפתח במדינה, שהכשירו את השיח והזינו את השנאה. הגזענות חדרה למיינסטרים הישראלי והפכה, לצערנו, לחלק בלתי נפרד מהנוף. התרגלנו לשמוע סביבנו אמירות מקוממות שפעם היו נחשבות לבלתי קבילות:

"מה פתאום, אני לא אהיה באותו חדר עם ערבייה"

"מה פתאום שרופא ערבי יטפל בי"

"מרגישים פה כמו ברמאללה"

או הקריאה המסוכנת "צריך ליידה את הרפואה בישראל"

כשמנהיגים ואנשי ציבור נותנים לגיטימציה למילים כאלה הן הופכות למעשים בשטח, בחדרי המיון ובמחלקות האשפוז.

אני גדלתי בבית שהבסיס שלו הוא אהבת האדם. בית של רפואה, חינוך ונפש: אבא רופא, אחות רופאה, אמא מחנכת, אחות פסיכולוגית ובחרתי באישה פסיכולוגית. גדלנו על ערכים עמוקים של קבלת האחר, על היכולת לקום בכל בוקר מחדש מתוך שליחות לעזור לכל אדם באשר הוא - ללא קשר לדת, צבע, גזע או לאום. התרבות הזו והנתינה הזו הן שמאפיינות את החברה הערבית, גם כשמנסים שוב ושוב לצייר בתקשורת ובשיח הציבורי תמונה מעוותת אחרת.

כיום, כ-40% מהצוותים הרפואיים בישראל הם ערבים, ונתון זה מעיד על התרומה האיכותית והמשמעותית של החברה שלנו לכך שיש כאן מערכת בריאות מתקדמת מהטובות בעולם. לכן, אני עומד כאן הערב ואומר בצורה הברורה ביותר: לא באתי להתנצל, ולא באתי להצטדק על הערבויות שלי שאני גאה בה.

צילום: רן דמבו | חיפה

מיגור הגזענות אינו נחלתה או תפקידה של החברה הערבית לבדה. המאבק בה חייב להיות מאבק של הרוב היהודי בעיקר, הגזענות לאחרונה צומחת בחצר האחורית של החברה הישראלית, ומחובתו המוסרית והאזרחית של הרוב לבער אותה מתוכו.

לא נוכל לאפשר לנגע הגזענות לחבל בעשייה המשותפת שתורמת להצלת חיים של כל אדם באשר הוא. המאבק שלנו במערכת הבריאות הוא המבחן הערכי של החברה כולה.

מתי: אני רוצה לומר לכם כאן הערב מול הציבור בחיפה, העיר האהובה שלי, עיר הולדתי והמקום שהתפרסם בליברליות, ובדו-קיום בין יהודים וערבים.

דעו לכם שכשאתם באים לקבל טיפול ברמב"ם, במרפאות קופות החולים בחיפה ובכל מקום בארץ עומד מולכם צוות רופאים ורופאות אחיות ומקצועות רפואה אחרים, שנשבע שיטפל בכל אדם באשר הוא אדם בלי מורא, ללא משוא פנים ללא הבדל דת גזע לאום מין נטיה ועוד.

זאת המקצוענות שלנו, הוכחנו את עצמנו בשלום ובמלחמה בטיפול בשטח ובבית החולים וטיפלנו בנכבדים ובנקלים מאז ומעולם. זאת נשמת אפנו. זה נכון גם בנסיבות קשות כשטיפלנו במחבלים ופושעים שעשו את הדברים האיומים ביותר וגם במכובדים ובכל המקרה אנחנו משתדלים לתת טיפול הטוב ביותר.

זאת גם הציפייה של הציבור מאיתנו. ואני קורא לכל הציבור: נאה דורש ונאה מקיים! מי שמבקש לקבל טיפול ללא הבדל מוצא גזע ומין לאום ונטיה ראוי שייתן יחס לצוות ללא הבדל מוצא לאום ונטיה. כאשר מישוהו לידכם משמיע אמירות גזעניות, פוגעניות מימין ומשמאל אל תשתקו. תוקיעו את האדם הזה, אל תעברו לסדר היום!

למנהיגים שלנו, לשר הבריאות ולראש הממשלה אני אומר - איפה אתם? שתיקתכם רועמת! צאו לשטח, תהיו מנהיגים, גשו לצוות הרפואי הערבי חבקו אותם ותאמרו בקול ברור. אתם חשובים - אנחנו נשמור עליכם; אתם לא לבד - אנחנו איתכם!

מערכת בריאות שוויונית נחוצה כי בריאות זו זכות בסיסית לכולם. תחשבו טוב טוב האם אנחנו רוצים מערכת ציבורית אחרת. יש לנו בחירות בקרוב. אל תתנו קולכם למי שמחריש כאשר צוות רפואי נפגע. שקט הוא רפש!

לחברים הערבים שעובדים איתי 25 שנה ויותר ברמב"ם ובכל מקום אחר: אתם אחיי, חבריי למקצוע, המנהלים שלי והחולים שלי - אתם שווים לי. מי שפוגע בכם פוגע בי!

אני לא שותק ואני מצפה שכולכם בציבור מולי, באמצעי התקשורת ובמערכת הרפואית יעשו כמותי.

אתם לא לבד - אנחנו איתכם!

תודה רבה.

ד"ר עוואד אבו פריח | המכללה הטכנולוגית ספיר

פעיל חברתי בנגב, תושב רהט, דובר הכפר אל-עראקיב

מאבק אל-עראקיב, וההשתלטות של קק"ל על האדמה

לאחר קום ישראל בשנת 1948, לא ניתן לתאר את הבדואים אשר נשארו בנגב או אשר העבירה אותם המדינה בכוח אל אזור הסייג כ"פולשים" או "השתלטו על אדמות המדינה". שכן אלה היו קיימים בנגב במקור לפני קום המדינה. לאחר 1948 קמו הרשויות עצמן והעבירו רבים מהם אל אזורים מוגדרים בתוך הנגב, במיוחד אזור הסייג. העברה זו התבצעה תחת סמכות הממשל הצבאי. במקרים אלה הוגדר מצב התושבים מבחינה חוקית במונח "בר-רשות", כלומר שהם היו קיימים באדמה ברשות או רישיון מהרשויות, ואינם מסתננים אליה. לכן הרי שתיאור תושבים אלה כיום כ"פולשים" או "מסתננים שהשתלטו על אדמות המדינה" הופך את הרצף ההיסטורי על ראשו: הם לא נכנסו לאדמת המדינה כזרים; המדינה היא זו שקמה לאחר קיומם; ואז העבירה חלק מהם אל אתרים חדשים בתוך הנגב והרשתה להם או השאירה אותם בהם. ולכן הרי שקיומם באתרים אלה לאחר 1948 לא ניתן לצמצום במילה "פולשים". כיצד יהיה פולש מי שהעבירה אותו המדינה עצמה אל המקום, והשאירה אותו בו, והגדירה אותו כ-בר-רשות?

כאשר אנו מדברים על קק"ל, הקרן הקיימת לישראל, אסור שנקצר את תפקידה בייעור ויערות כפי שהיא נראית כיום. שכן קק"ל הוקמה בשנת 1901, ומטרתה הבסיסית מאז ההתחלה הייתה רכישת האדמות בפלסטין וקיבוע בעלותן לעם היהודי. ומכאן הופיע מושג חשוב במחשבה הציונית והוא "גאולת הקרקע", כלומר רכישת האדמה מהלא-יהודי ואיסופה במסגרת הבעלות היהודית.

הנגב נכנס אל התוכנית. בשנות השלושים החלה קק"ל לתת לנגב תשומת לב גוברת. וקנתה אדמות באזורים כמו עסלוג' (Asluj) מדרום לבאר שבע. המטרה לא הייתה חקלאית בלבד. היה שם חזון אסטרטגי שאומר כי בעלות על האדמה והקמת התנחלויות (יישובים) בה יחזקו את הנוכחות היהודית ויבטיחו את הכנסת הנגב בתוך המדינה היהודית העתידית. בשנת 1942, על פי מספרי קק"ל, הגיעה בעלותה בנגב לכ-140 אלף דונם. ובכל הארץ לכ-1 מיליון דונם. במקביל הוקמו התנחלויות (יישובים) יהודיות בנגב, כמו גבולות, רביבים ובית אשל.

נקודת המפנה בשנת 1948. עם מלחמת 1948 וקום ישראל השתנו כללי המשחק. לפני 1948 הייתה קק"ל מסתמכת על רכישת האדמה. לאחר 1948 הפכה המדינה הישראלית לשולטת על שטחים עצומים של האדמות כתוצאה מהמלחמה והעקירה והגירוש. וכאן חובה שנהיה מדויקים: לא ניתן לומר כי קק"ל השתלטה "בכוח" על כל האדמות הללו. החלק הגדול ביותר של התמורה התחילה דרך המדינה הישראלית וחוקיה, ואז עברו חלקים מהאדמות מאוחר יותר אל קק"ל.

בשנת 1950 יצא חוק נכסי נפקדים - חוק נכסי נפקדים. ועל פיו הפכו נכסי מי שהוגדרו חוקית כ"נפקדים" תחת ניהול שומר נכסי הנפקדים (האפוטרופוס לנכסי נפקדים). אז הופיעה רשות הפיתוח אשר קיבלה את הניהול והטיפול בשטחים נרחבים של האדמות אשר הפכו תחת

שליטת המדינה. בשנת 1953 בא חוק רכישת האדמות, חוק ההפקעה - חוק רכישת מקרקעין - חר"מ. חוק החר"מ אשר קיבע הפקעות נרחבות של האדמות הערביות. וכך קרה השינוי הבסיסי: אדמה ערבית ופלסטינית - > שליטת המדינה - > שומר נכסי הנפקדים ורשות הפיתוח - > מעבר של חלק מאדמות אלה אל קק"ל. זו נקודה חשובה מאוד: שטח של 2.5 מיליון דונם, אשר קק"ל הפכה להיות בעליהם מאוחר יותר, אינן כולן אדמות שנקנו ישירות מהפלסטינים. בעת קום ישראל הייתה קק"ל בבעלות על כמיליון דונם, אז קנתה מהמדינה כמיליון דונם נוספים, ובשנת 1957 נוספו אליה כ-130 אלף דונם מהחברה להתיישבות יהודית בארץ ישראל (פיק"א, בידיש: "פאלעסטינע יידישע קאלאניזאציע אסאסיאציע", הוקמה בשנת 1924 על ידי הברון רוטשילד). עם חלוף הזמן הגיעה בעלותה של קק"ל לכ-2.5 מיליון דונם, כלומר כ-12% מהאדמות בישראל.

המדינה וקק"ל. בשנת 1960 יצא חוק יסוד מקרקעי ישראל, ובשנת 1961 הוסדרו היחסים בין המדינה וקק"ל דרך הסכם חשוב. המדינה הפכה להיות גורם שמנהל את רוב האדמות, אבל נשארה בעלות אדמות קק"ל בשמה. כאן חובה להבחין בין: הבעלות והניהול. שכן קק"ל יכולה להיות הבעלים של האדמה, בעוד שניהול האדמה בפועל הוא בידי מנגנוני המדינה. מערכת זו היא חלק בסיסי מהבנת יחסי קק"ל עם המדינה הישראלית עד היום.

הנגב: סיפור שונה ויותר מסובך (מורכב). לפני 1948 היו בנגב כ-100 אלף בדואים על פי ההערכות השונות. הנגב לא היה אדמה ריקה, אלא היתה בו חברה שבטית שחיה על החקלאות והרעייה וההתיישבות העונתית והקבועה. היו לשבטים אזורי השפעה ואדמות חקלאיות ומרעה, זכויות קשורות באדמה והמשפחה והשבט. אחד מהמונחים החשובים כאן הוא Dirah, כלומר המרחב הגיאוגרפי אשר נקשר בשבט ושימושו באדמה. חלק גדול מבעלויות אלו לא היה רשום בדרך אשר הפכה המדינה הישראלית להתנות אותה מאוחר יותר ברישומי הטאבו. וכאן החלה הבעיה החוקית הגדולה.

אזור הסייג 1948-1952. לאחר מלחמת 1948 יצא או גורש חלק גדול מבדואי הנגב אל מחוץ לגבולות ישראל. אלה שנשארו בתוך המדינה (10 אלפים בקירוב) הועברו ברובם אל אזור מוגדר שהוכר בשם אזור הסייג - Siyag. כתוצאה מכך קרה דבר רב חשיבות: התושבים נשארו בנגב, אבל הם איבדו את הגישה אל שטחים נרחבים מאדמותיהם המקוריות. אז באו חוקי המדינה כדי לתמוך בהמרת שטחים נרחבים מאדמות אלו לאדמות מדינה. וכאן פעם נוספת יש להדגיש: רוב האדמות אשר עברו מידי הבדואים לאחר 1948 לא הפכו ישירות לרכוש קק"ל; אלא הפכו ביסודן לחלק מאדמות המדינה.

"מוואת" והסכסוך על הבעלות. אחד המונחים החשובים בסוגיית אדמות הנגב Mawat. זה מושג שיש לו שורשים בחוק העות'מאני, והמדינה השתמשה בו בפרשנות של הבעלות על חלקים מאדמות הנגב. טענת המדינה הייתה שהאדמות אשר לא מילאו את תנאי הבעלות החוקית או ההכשרה (ההשבחה) הנדרשת לא ניתן להחשיבן בעלות פרטית, ולפיכך הפכו אדמת מדינה. לעומת זאת, בעלי התביעות הבדואים אומרים שהבעלות לא הייתה מסתמכת רק על הרישום הרשמי, אלא הייתה שם חקלאות ושימוש מתמשך זכויות נוהגות (מנהגיות) והיסטוריה ארוכה למשפחות והשבטים באדמה. וכאן נוצר אחד מהעמוקים שבסכסוכים החוקיים והפוליטיים בנגב: האם אי רישום האדמה בטאבו אומר שהיא ללא בעלים? המדינה

אומרת: על פי החוק שהיא מיישמת, כן במקרים מסוימים. בעלי האדמה אומרים: אי הרישום אינו מוחק את היסטוריית הבעלות והשימוש.

תביעות הבעלות. בסוף שנות השישים ותחילת שנות השבעים החלה המדינה להסדיר את תביעות בעלות הבדואים. נרשמו בערך: 3220 תביעות בשטח המתקרב ל-1 מיליון דונם. מקורות מסוימים משתמשים במספרים שונים בגלל שוני בשיטת חישוב התביעות. באמצע שנות השבעים החלה המדינה במסלול למשא ומתן ופשרה (הסדרה). המספר החשוב כאן הוא שכ-140 אלף דונם בלבד הוסדרו במסגרת מסלול זה, בעוד שרוב התביעות נותרו ללא הכרה מלאה בבעלות. לכן נשארה סוגיית האדמה פתוחה עד היום, ונקשרה בה סוגיית הכפרים הבלתי מוכרים והתכנון וההריסה והפינוי.

מהאדמה אל העץ. כאן אנו מגיעים אל אחד הצירים החשובים של סיפור קק"ל. לאחר שהייתה קק"ל בתחילתה מוסד לרכישת האדמה וההתיישבות, הפכה עם חלוף הזמן לקשורה בצורה גדולה בייעור והכשרת (השבחת) האדמה. יש טענה לקיום היבט סביבתי אמיתי בפרויקט הייעור: מאבק במדבור; צמצום סחף האדמה (קרקה); קיבוע החולות; הכשרת האדמות; הקמת אזורים ירוקים. קק"ל משתמשת במושג הייעור Afforestation ככלי סביבתי ופיתוחי. אבל בנגב מופיעה סוגיה יותר מסובכת (מורכבת): מה קורה כאשר ננטעים העצים על אדמה מסוכסכת (שיש עליה סכסוך)? המדינה אומרת: זו אדמת מדינה, והייעור מגן על האדמה מפני מדבור וסחף הקרקע. ואילו בעלי האדמה אומרים: זו אדמתנו החקלאית, והייעור עליה מונע מאיתנו את החזרה אליה והשימוש בה. וכאן הופך העץ מסוגיה סביבתית בלבד לחלק מהסכסוך על האדמה.

אל-עראקיב: המודל הברור ביותר. אל-עראקיב הפכה סמל לסוגיית אדמות הנגב כיוון שהיא אוספת במקום אחד את רוב מרכיבי הסיפור: בעלות בדואית היסטורית - < סכסוך חוקי - < אדמת מדינה על פי עמדת המדינה - < כפר בלתי מוכר - < הריסה - < ייעור - < קק"ל - < סכסוך על העצים והאדמה. אנשי אל-עראקיב מדגישים שיש להם היסטוריה ארוכה באדמה, ושהיא אדמתם החקלאית אשר חיו בה וזרעו אותה והם מחזיקים בשטרות מתועדים לבעלותם על האדמה. המדינה מצידה מחשיבה את האדמה אדמת מדינה (מופקעת) ואינה מכירה בבעלותם על הפרטית אשר תובעים אותה התושבים. וכך נוצר סכסוך בין שני נרטיבים. נרטיב המדינה: אדמת מדינה שחובה להסדירה ולפתחה ולייער אותה. נרטיב אנשי אל-עראקיב: זו אדמתנו, אשר נמנענו מהחזרה אליה, ואז התבצע הטיפול בה כאילו היא אדמה ללא בעלים.

שנת 2000 - הייעור באזור אל-עראקיב. אדמות אל-עוקבי - יער משמר הנגב. בשנת 2006 נכנסה קק"ל לפרויקטים נרחבים של ייעור באזור אל-עראקיב, בהם פרויקט יער השגרירים. בשנת 2010 - ההתחלה בייעור אדמות שבט א-טורי. כאן הופיע פרדוקס גדול: האדמה אשר אומרים אנשיה שהיא אדמה חקלאית שלהם, הפכה בשיח המדינה וקק"ל לאדמה שמתאימה לייעור והכשרת הסביבה. ביחס לבעלי האדמה, לא הייתה הסוגיה סתם עצים. השאלה הייתה: אם ננטעה האדמה ביער, אז מה קורה לזכות האדם בחזרה אליה ולזרוע אותה?

שנת 2010 - אל-עראקיב הופכת סמל. ב-27 ביולי 2010 החל שלב ההריסה הגדול לאל-עראקיב, וחזרו על עצמן פעולות ההריסה לאחר מכן פעמים רבות. באותו הזמן הפכו פעולות הייעור באזור לחלק מהנוף. כאן נוצרה תמונה סמלית: הדחפור שהורס את הבית, עוקר את

העצים הערביים, ואז קק"ל נוטעת את עציה. התושבים בונים מחדש את בתיהם. והמדינה חוזרת להרוס אותם. התושבים חוזרים לטעת את עציהם. ונמשכים פרויקטי הייעור. וכך לא הייתה עוד האדמה רק שטח גיאוגרפי; היא הפכה זירת סכסוך על מי שבבעלותו זכות הגדרת המקום.

הזית והחרוב. ביחס לאנשי הנגב, העץ אינו רק צמח. הזית משמעותו האדמה והפרנסה והזיכרון והמשפחה. והחרוב הוא חלק מהסביבה המקומית וזיכרון המקום. ולכן עקירת עצים שנטעו אותם התושבים, ואז נטעת עצים אחרים במקום עצמו, נושאת משמעות החורגת מהסביבה. מכאן בא הביטוי אשר יכול לתמצת את הרגשת בעלי האדמה: "עקרו את עצינו כדי לטעת את עציהם". הם אומרים לבעלי האדמה: "אתם פולשים ועציתם פולשים". הרעיון העמוק יותר: "הסכסוך הוא לא רק על האדמה, אלא גם על העץ אשר זכאי לצמוח מעליה."

מהלך דתי מוזר GOD-TV. כאן מופיעה אחת מהתחנות הכי מעוררות בסיפור אל-עראקיב. בשנת 2009 נקשרה רשת טלוויזיה נוצרית אוונגליסטית ששמה GOD-TV בפרויקט הייעור עם קק"ל. נטעת מיליון עצים במימון של 500 אלף דולר. אבל חשיבות הסיפור אינה נעצרת אצל המימון. מייסד GOD-TV קשר את הפרויקט בשיחו הדתי ברעיון הכנת האדמה לחזרת המשיח. ועל פי הנרטיב שלו, הוא קיבל הכוונה אלוהית "הכנת האדמה לחזרת בני". אז נוצר המושג "מיליון עצים". וכאן נכנס מונח חשוב "הציונות הנוצרית". מדובר בזרמים נוצריים, במיוחד זרמים אוונגליסטים, שרואים בקום ישראל וחזרת היהודים אל האדמה חלק מפירוש נבואי הקשור בספר המקודש (התנ"ך/הברית החדשה) ובאירועים אשר מבשרים את חזרת המשיח. כאן הופך סיפור אל-עראקיב ליותר מסובך: יש פרויקט לאומי ישראלי לאדמה; יש פרויקט סביבתי לייעור; ויש פרויקט דתי אוונגליסטי הרואה בייעור חלק מהכנת האדמה לאירועים הקשורים לחזרת המשיח. ובאמצע נמצא: אדם האומר: זו אדמתי.

האם הבעיה בעץ? לא. זהו נקודה חשובה מאוד. אנחנו בני אדמה שיש בה הזית והחרוב והשיץ והצמחים הבר. לכן לא ראוי שיהיה שיחנו: נגד העץ. אלא: אנחנו לא עוֹנִים לעץ; אנחנו שואלים על תפקיד העץ בסכסוך על האדמה. האם ננטע העץ להגנת הסביבה? או לפיתוח האדמה? או לשינוי שימושה? או למניעת חזרת התושבים? או לכל המטרות הללו באותו הזמן? אלו הן השאלות אשר חובה להעלותן. אנו נוטעים את הזית ומגנים עליו וחיים מפירותיו. אבל כאשר נעקרו עצינו מאדמתנו, אז ננטע עץ אחר במקומו, והעץ הופך מסמל לחיים לחלק מהסכסוך על האדמה. העץ אשר אהבנו אותו, הפך חייל בקרב האדמה.

אל-עראקיב: שני מסלולים מקבילים למאבק. התפתח המאבק באל-עראקיב מאז שנות התשעים בשני מסלולים מקבילים ומשלימים. המסלול הראשון: המאבק ההמוני והשטחי והוא בפשטות ההישארות על האדמה. כל אימת שנהרסו הבתים והאוהלים, חזרו אנשי אל-עראקיב ובנו אותם מחדש. וכל אימת שנהרס הכפר, הוחזרה בנייתו, ונמשכה הנוכחות על האדמה. מכאן הפכה אל-עראקיב סמל למאבק העממי בנגב: ההריסה אינה מסיימת את הנוכחות, והחזרת הבנייה מדגישה את ההיאחזות באדמה. עם חלוף השנים חזרו על עצמן פעולות ההריסה והחזרת הבנייה מאות פעמים, ומתגלגלות הערכות המתקרבות ל-250 פעמים. בית הקברות של אל-עראקיב הפך להיות נקודה מרכזית בהמשך הנוכחות והמאבק על האדמה.

אל-עראקבי: המסלול החוקי. המסלול החוקי החל בצורה רצינית מאז שנות התשעים, ומטרתו הבסיסית היתה: הוכחת בעלות על האדמה; הוכחה שנוכחות אנשי אל-עראקבי על האדמה קודמת לקום המדינה; הוכחה שהאדמה לא הייתה אדמה ללא בעלים; הערעור על היסוד החוקי אשר השתמשו בו להפקעת האדמה; התמודדות עם יישום חוק רכישת האדמות לשנת 1953. כאן נמצאת נקודה מהותית בנרטיב: המדינה אמרה שהאדמה הפכה אדמת מדינה כתוצאה מההפקעה, בעוד שבעלי האדמה אומרים שהמדינה עצמה היא זו שהוציאה את התושבים מהאדמה אז השתמשה בהיעדרם הכפוי כחלק מהיסוד החוקי להפקעתה. כלומר שמהות הקרב החוקי אינה רק: "מי בבעלותו האדמה?" אלא גם: "האם מותר שייעשה שימוש בהיעדר התושבים אשר נבע מהגירוש וההעברה הכפויה נגדם כדי להוכיח שהאדמה לא חזרה (אינה עוד) שלהם?". סוגיית בעלות אדמות אל-עראקבי הגיעה אל בית המשפט המחוזי, ואל בית המשפט העליון, וחזרה בשלבים הבאים אל בתי המשפט הנמוכים יותר, וההליכים התמשכו לאורך שנים ארוכות. הדבר נמשך עד היום.

אל-עראקבי אינה סתם סיפור הריסת כפר. היא קרב על שני מסלולים. על האדמה: אנו בונים - היא נהרסת - אנו בונים מחדש. בבית המשפט: אנו דורשים בבעלות - אנו מערערים על ההפקעה - אנו עוברים מהמחזי אל העליון וחוזרים בשלבים שונים - וממשיכים. הכי חשוב ששני המסלולים משרתים אחד את האחר. הנוכחות על האדמה אומרת: אנחנו כאן. והמסלול החוקי אומר: יש לנו היסטוריה זכות ותביעה באדמה זו. לכן נמשך מאבק אל-עראקבי עד היום; לא ההריסה סיימה את הנוכחות, וגם לא פסקי הדין סיימו את התביעה ההיסטורית והפוליטית לגבי האדמה.

קק"ל ו-JNF: גוף אחד או שתי ישויות? מן החשוב להבהיר את היחסים בין KKL ו-JNF, כיוון שיש שם לעיתים ניסיון להראות שהם שני מוסדות נפרדים לחלוטין. השם אשר מוכרת בו קק"ל העולמית הוא Jewish National Fund - JNF. בשימוש הכללי ניתן לומר JNF-KKL גם אם היו במדינות שונות ישויות חוקיות מקומיות הנושאות את השם JNF ורשומות על פי חוקי אותן מדינות. ישויות חיצוניות אלו אוספות את הכספים ופועלות בתוך רשת JNF העולמית הקשורה בקק"ל, ומממנות או תומכות בפרויקטי קק"ל בישראל. לכן חובה להבחין בין העצמאות החוקית של סניפי JNF בחו"ל לבין האמירה שהיא פרויקט נפרד מ-KKL. חוקית זו עשויה להיות אגודה עצמאית במדינה אירופית, אבל מבחינת השם, והזהות, והרשת, והמטרה, ויחסיה עם הפרויקטים בישראל הרי שהיא חלק ממערכת JNF-KKL.

למה קיימות ישויות JNF בחוץ? כיוון שחוקי האגודות והמיסים שונים ממדינה לאחרת. בקצת מהמדינות האירופיות, פועל JNF כאגודה בלתי רווחית או צדקה, ומפיק תועלת על פי החוק המקומי מפטורים או יתרונות מס המוקצים לאגודות צדקה. כאן מופיעה סוגיה אשר עוררו פעילים באירופה: כיצד ייתכן שאיסוף תרומות המוצג לציבור כפעילות צדקה יכול לממן פרויקטים הקשורים בקק"ל, שהיא מוסד שיש לו היסטוריה ארוכה ברכישת האדמות, ההתיישבות, ניהול האדמות, הייעור, ופרויקטי הנגב? זה מהות ההתנגדות אשר הצגנו באירופה: אין ההתנגדות על עבודת הצדקה כשלעצמה, אלא כלפי הגורם אשר מפיק תועלת מהכספים, ועל הפרויקטים אשר נעשה שימוש בהם בכספים אלה. ניסיון הפרדת ה-JNF באירופה מקק"ל בישראל בשם החוקי אינו מבטל את היחס בפועל ביניהם בפרויקט והמימון והזהות. זו הנקודה אשר עוררנו אותה ופתחנו את הדין סביבה במספר גדול מהמדינות האירופיות: אם הכספים נאספים

תחת כותרת JNF ועבודת הצדקה, אז זכות הציבור לדעת לאן הולכים הכספים, ומי בבעלות האדמה, ומה טבע הפרויקטים שהיא מממנת.

האם נפנה לבית המשפט לעצירת הייעור? פנינו בפועל אל בית המשפט בתחילת הדבר, והצלחנו, דרך המסלול הזה, לעצור את פעולות הגריפה והייעור למספר חודשים. אבל העניינים לאחר מכן התפתחו במהירות גדולה, ובית המשפט הוציא החלטה שאפשרה לטרקטורים חזרה לעבודה על בסיס מה שנקרא "עבודה חקלאית באדמה חקלאית". אלא שאנחנו התמודדנו לעיתים עם פירוש ומונחים שנאמרו לנו בצורה כמעט לגלגנית, לדוגמה האמירה "אם תצליחו בעתיד להוכיח את בעלותכם על האדמה, אז תקבלו אותה מיוערת, וכתוצאה מכך ערכה יהיה גבוה יותר". אחר מכן, עם התפתחות האירועים, הבנו שהפנייה אל בית המשפט במטרה לעצור את הייעור, לא הייתה בהכרח הבחירה הנכונה. אבל כמובן, לא ניתן לשפוט על כך למפרע במנותק מהתנאים אשר היו קיימים אז, שכן כל צעד וכל החלטה חובה שיימדדו על פי המצב והתנאים והאפשרויות אשר היו זמינות באותו הזמן.

אם נרצה לקצר יותר ממאה שנה בקו אחד:

1901 ייסוד קק"ל. רכישת אדמות.

1930 ההתרחבות ברכישת אדמות הנגב, בכלל זה רכישת אדמות מהבדואים.

1940 רכישת האדמה + ההתיישבות + קיבוע הנוכחות היהודית בנגב.

1948 המלחמה וגירוש והעברת התושבים.

1950 חוק נכסי נפקדים.

1953 חוק רכישת האדמות (חר"מ - ההפקעה).

1950-1960 רוב האדמות המופקעות הופכות להיות אדמות המדינה

1960-1961 הסדרת היחסים בין המדינה וקק"ל.

1969-1970 אלפי תביעות בעלות של הבדואים.

1970 המשא ומתן וההסדרים החלקיים.

2000 ומה שאחריה הייעור באזורי הסכסוך, בהם אל-עראקיב.

2009 חצי מיליון דולר, פרויקט מיליון עצים, וקשר דתי ברעיון הכנת האדמה לחזרת המשיח.

2010 הריסת אל-עראקיב והתחלת שלב שבו הכפר לסמל לאומי לסכסוך על האדמה.

היום, עדיין קיימות השאלות הבאות: בבעלותו מי האדמה? מי מחליט מה יצמח עליה? למי יש את זכות החזרה אליה?

ובסוף: האדמה אינה רק עפר, והעץ אינו רק עץ. כאשר הופך העפר סוגיית בעלות, הופך העץ זיכרון. כאשר הופך העץ כלי לשינוי פני האדמה, הופך הייעור חלק מהסכסוך עליה.

[הנאום היה בערבית. התרגום הגולמי בוצע באמצעות גוגל ונערך על ידי דורון כהן]

צילום: צביקה גולן | צומת אלונים

צילום: צביקה גולן | צומת נהלל

אמיר השכל | תת אלוף בדימוס, ממובילי מחאת היחידים

שלום חיפה,

כמה מאירועי השבוע האחרון:

"הרפובליקה האסלאמית הראשונה עם נשק גרעיני תהיה בריטניה", אמר בחיך עוקצני ובזלזול מתנשא האיש הבזוי שהביא את יחסיה של ישראל עם העולם החופשי לשפל המדרגה.

"לא נסבול התבססות צבאית טורקית בסוריה", אמר מממן החמאס - ושלח את חיל האוויר לתקוף בסיס סורי סמוך לגבול עם טורקיה. כאילו חסרים לנו אויבים. כאילו איננו יודעים שגם דיפלומטיה היא כלי בידי מדינה לפתור משברים. כאילו איננו יודעים שהוא מחפש כל דרך, כולל פתיחת חזית נוספת, כדי לטרפד את הבחירות.

והשטחים - ממשיכים לבעור. צה"ל מסמן פלסטינים שנעצרו במספרים על המצח ועל פרק היד. כבר לפני שנים הזהיר פרופסור ישעיהו ליבוביץ מפני התהליך שבו גאווה לאומית ואופוריה הופכות ללאומנות קיצונית ומשיחית, וממנה להתבהמות - ועד לקץ הציונות.

אנחנו כבר עמוק בתהליך. חובה עלינו לעצור את הממשלה הזאת ואת התנהלותה האסונית. אבל אנחנו חייבים גם להביט במראה. העובדה שהממשלה הכושלת בתולדות ישראל השלימה את כהונתה - היא גם כישלון שלנו. יום יבוא ונצטרך לתחקר את עצמנו בכנות: מה היה עלינו לעשות אחרת? מדוע לא הצלחנו? אבל זה עדיין אינו הזמן להביט לאחור. זה הזמן להביט קדימה - אל מערכת הבחירות הקרבה.

מי שמכיר אותי יודע שאינני אדם אופטימי מיסודי. ובכל זאת, היום אני אופטימי. יש ריח של שינוי באוויר. מאז אפריל 2019 עברנו חמש מערכות בחירות. בכל אחת מהן העניקו הסקרים יתרון לגוש נתניהו או הציגו מרוץ צמוד. הפעם, לראשונה מזה שנים, התמונה שונה: בסקרים המתפרסמים מאז ההכרזה על המהפכה המשפטית גוש השינוי מוביל - וגוש הקואליציה נחלש. גם במדדי ההתאמה לראשות הממשלה חל שינוי. מועמדים מהאופוזיציה כמו אייזנקוט ובנט זוכים לרמות אמון גבוהות יותר מנתניהו. זו אינה הבטחה לניצחון - אבל זו עדות לכך שישראלים רבים מבינים שבשלה העת לשינוי. בפלטפורמת ההימורים הגדולה בעולם, פולימרקט, מהמרים על אייזנקוט כבעל הסיכויים הגבוהים יותר לראשות הממשלה - עם 57.5% סיכוי. נתניהו אחריו, עם 28% בלבד.

אבל אסור לנו להיות שאננים. הבחירות לא יוכרעו בסקרים או בפלטפורמת ההימורים. הן יוכרעו בקלפיות. לכן, המשימה שלנו ברורה: להקשיב, להסביר, לשכנע - ולוודא שכל אחת ואחד בסביבתנו יוצאים להצביע.

עלינו להזכיר את מחדל השבעה באוקטובר; את כוונות ההפיכה המשטרית; את העובדה שגם אחרי כמעט שלוש שנות מלחמה - ישראל עדיין לא הכריעה את המערכה באף אחת מהחזיתות; את הפגיעה במעמדה הבינלאומי של ישראל; את ההכרח שתהיה לנו ממשלה שתרכזה ותוכל לשקם - את הדמוקרטיה, הביטחון, הכלכלה והאמון בין המדינה לאזרחיה.

אסור לנו לבזבז קולות. מי שרוצה שינוי צריך להצביע לרשימה שתמקסם את הסיכוי להקמת קואליציה שינוי יציבה. כמי שנלחמים על הדמוקרטיה כבר כמעט ארבע שנים, אסור לנו לקבל פסילה של רשימה ערבית שמכירה בישראל כמדינתו של העם היהודי ומוכנה לשותפות בנטל.

אני מבקש לומר גם כמה מילים אישיות. לפני חודש יצא לאור ספרי "הן אפשר". כתבתי אותו מתוך דאגה אמיתית לאפשרות שבעוד שנים ספורות יהיו מי שלא יאמינו לסיפור שלנו - שהוא באמת בלתי נתפס - על מה שעברנו בארבע השנים האחרונות. רציתי, בכוחותיי הצנועים, לעצור את הניסיון לעצב נרטיב אחר; רציתי להשאיר עדות שתגן על הזיכרון ותאפשר ללמוד ממנו. אעשה כל שביכולתי כדי להפיץ את הספר ברחבי הארץ לפני הבחירות, ואשמח לעזרתכם.

ולסיום: אני קורא לכל ארגוני המחאה ולכל מוקדי המאבק ברחבי הארץ - הכינו תוכניות מגירה לכל תרחיש. אם יעשה ניסיון לדחות את הבחירות, לשבש אותן או לא לכבד את תוצאותיהן - עלינו להיות מאורגנים, מאוחדים ונחושים להגן על הדמוקרטיה הישראלית.

המאבק שלנו מעולם לא היה רק בעד או נגד אדם זה או אחר. הוא היה, והוא עדיין, מאבק על דמותה של מדינת ישראל.

עכשיו, יותר מתמיד, האחריות בידיים של כלנו.

צילום: רן דמבו | חיפה

חיפה

22 אוגוסט 2026

ענת הופמן | יו"ר ארגון נשות הכותל ולשעבר מנהלת המרכז הרפורמי לדת ומדינה

השבוע פרץ אדם אל בית הכנסת הרפורמי Central Synagogue בניו יורק, צעק והשתולל עד שהוצא מהמקום על ידי איש ביטחון. דני דנון נציגנו באו"ם גינה את ההתקפה: קרא לה התקפה אנטישמית וייחס אותה לאווירה שהביא ראש העירייה ממדאני לניו יורק.

השבוע פרצו חמישה אנשים חובשי כיפה אל בית הכנסת הרפורמי "כל הנשמה" בירושלים. הפריצה אירעה בין שישי לשבת. הם ניפצו את חלון בית הכנסת וחדרו אל תוך אולם התפילה. היעד היה סילוק דגל הגאווה מבית הכנסת. מרוב התלהבות הם גם השחיתו עבודת אמנות שעמדה בדרכם. נכון לרגע זה לא נשמע גינוי כלשהו למעשה הזה.

כשזה נעשה בניו יורק – זו אנטישמיות בזויה.

כשזה נעשה בירושלים – זה לא ראוי לתשומת לב.

למה? כי התרגלנו ללא-נורמלי.

אני יו"ר נשות הכותל, ארגון בן 37 שנים – המצאה מקורית ויחמה של נשים יהודיות מחוץ לארץ. הן לא גדלו כאן. הן צמחו בדמוקרטיה אחרת, לכן יכלו לדמיון נשים מתעטפות בטלית, קוראות בתורה, מניחות תפילין ומתפללות בקול רם בעזרת הנשים בכותל. המייסדות שלנו הגיעו מקהילות אורתודוקסיות, רפורמיות וקונסרבטיביות. מבחינתן הכי טבעי בעולם שיש יותר מדרך אחת להיות יהודי/ה.

הקבוצה שלנו נאבקה למען שוויון, פלורליזם וסובלנות 37 שנים. עברנו הכל: זכינו בבג"ץ וגם הפסדנו בבג"ץ. נעצרנו, עוכבנו, נגררנו על הרצפה. זרקו לעברנו חיתולים מצחינים, אבנים, השליכו ביצים ושפכו עלינו כוסות קפה רותח. השחיתו לעינינו עשרות סידורי תפילה שלנו: קרעו אותם לגזרים, שרפו סידורים, ואפילו קינחו את האף בדפי סידור התפילה שלנו. ירקו עלינו, קיללו אותנו, תקפו את הרכבים שלנו, גנבו לנו ציוד, הטרידו אותנו בטלפון ובבית. פרסמו טבלה שמוכיחה מדעית שכשאנחנו מתפללות בזום מגיפת הקורונה בישראל מצטמצמת, אבל כשאנחנו מתפללות בכותל נרשמת עליה חדה בקורונה וישראלים מתים מזה.

האשימו אותנו שבגללנו יש פיגועים, בגללנו יש טרור שמכה בחיילים ואזרחים. ליוויתי חברות לחדר מיון, לבית המעצר ולבית המשפט. השבוע גם הגיעו אל הבית שלי בחיפה. עמדו עם מגפונים, צעקו וקיללו.

גיליתי השבוע שמשטרת חיפה אדישה לקריאה לעזרה. בן זוגי והשכנים צלצלו למוקד 100, התריעו שמתקיימת מחוץ לבית הפגנה רועשת לפני 7:00 בבוקר – והמשטרה לא הגיעה.

מניין אני שואבת תקווה? מהידיעה הוודאית שיש דרך אחרת לחיות ביחד מתוך כבוד הדדי.

הייתי שותפה לתהליך הידברות מיוחד במינו שהניב את מתווה הכותל שאושר על ידי ממשלת ישראל לפני 10 שנים. התהליך התאפשר בלחץ יהודי התפוצות. המתווה הוא בשורה. מתווה הכותל מציע נוסחה שיכולה להציל אותנו בתחום נישואין וגירושין, גיור, כשרות, קבורה – הכל. מסתבר שהכותל יכול להיות קטר משמעותי לשינוי גם למי שלא מבקר שם.

שימו לב למילים הייחודיות בסעיף ארבע, בסעיף קטן אחד:

"מנהג המקום בכותל יתבסס על העקרונות של פלורליזם ושוויון מגדרי, התפילה במקום תהא תפילה שוויונית ומעורבת של נשים וגברים גם יחד ללא מחיצה". המילים "פלורליזם" ו"שוויון מגדרי" בהקשר של דת הן מהפכה של ממש.

שלוש מפלגות רקמו על דגלן, ממש במצע המפלגה, ליישם את מתווה הכותל במסגרת הממשלה החדשה שתקום. אמן. בקרוב.

לעומת התקווה הזו אני מעדכנת שבפברואר השנה (2026) אושרה בקריאה טרומית הצעת חוק של חבר הכנסת אבי מעוז (מפלגת נועם): "המחלל מקום קדוש או הפוגע בו בכל דרך אחרת דינו מאסר שבע שנים. חילול פירושו התנהגות העומדת בניגוד להנחיות הרבנות הראשית ופסיקותיה". אם אבי מעוז יחזור באיזה שהוא מצב צבירה לכנסת, אין ספק שהוא יקדם את החוק הזה לקריאה שנייה ושלישית ולא ינוח עד שאנשים יישבו בבית סוהר שבע שנים על פעילות בניגוד להנחיות הרבנות הראשית.

המחיר של המונופול האורתודוקסי בישראל הוא עצום. גם מי שנדמה לו שהדברים לא נוגעים לו, משלם מחיר על המונופול הזה. המחיר הכספי של המונופול הוא דווקא הטרוויאלי. כן, אנחנו משלמים יותר על חדר במלון בגלל שאנו משלמים עבור החדר של משגיח הכשרות ומשפחתו המורחבת. אנו משלמים יותר עבור בשר ועוף מפני שצבא של שוחטים ובודקים בשיטת הרב יוסף ובשיטת הרמ"א מקבלים משכורות בארגנטינה וגם בבית המטבחים העירוני. עד כאן – טרוויאלי.

אבל המחיר הגדול באמת הוא שקשה לנו לאהוב את היהדות בגרסה שהמצאנו בישראל. יהדות כופה, יהדות מפלה, שוביניסטית וגזענית. רק כשהילדים שלנו מועסקים כשומרים בבתי כנסת בחו"ל הם פתאום נחשפים ליהדות אחרת – פתוחה, שוויונית ורלוונטית. יהדות שהגזענות ממנה והלאה, שרואה בתיקון עולם ערך משמעותי.

אני משוכנעת שצריך ואפשר שתהיה יהדות כזו גם כאן אצלנו.

חיפה

29 אוגוסט 2026

סאלי עבד | חברת מועצת העיר חיפה מטעם רוב העיר, פעילה חברתית

ערב טוב חיפה! ערב טוב לכל מי שלא מוותרת ולא מוותר על הבית הזה!

כשאני עומדת כאן הערב כחברת מועצת העיר חיפה, ומביטה בכן ובכם, אני רואה את מה שהנהגה מנותקת בירושלים מסרבת לראות: אני רואה את הבית המשותף שלנו.

חיפה היא לא סיסמה. היא הרחובות שבהם אנחנו צועדים, הים, הכרמל, השכונות המעורבות. היא ההוכחה החיה לכך שיהודים וערבים שחיים, עובדים, אוהבים ומגדלים כאן ילדים - לא גזורים לחיות באיבה. אנחנו אוהבים את המקום הזה, מסרבים לוותר עליו, ויודעים שיש בו מקום לכולנו!

אבל אנחנו מחויבים להסתכל למציאות בעיניים. כבר שנים שהחברה שלנו נמצאת במשבר עמוק. ושלוש השנים האחרונות, מאז השבעה באוקטובר, הן מהקשות והמטלטלות שידענו. כולנו חווים חרדה קיומית. כולנו מכירים את הפחד המשותף כשנשמעת אזעקה. בחיפה - בהדר, בעיר התחתית - בדיוק כמו בפלורנטין, בבת ים, בערים ובכפרים הלא מוכרים בדרום ובצפון, אלפי משפחות חיות בלי ממ"ד ובלי מקלט. אנחנו רואים איך כל שבוע עוד חבר ועוד חברה נפרדים ועוזבים את הארץ. אנשים עוזבים כי אי אפשר לגדל ילדים בתוך חרדה מתמדת של סבבים ואזעקות, כי המשכורת לא גומרת את החודש, וכי נמאס להרגיש שאין כאן עתיד.

במשך שנים מכרו לנו פתרונות חלקיים. מכרו לנו שאפשר "לנהל את הסכסוך", ש"ככה זה", ושנגזר עלינו לחיות על החרב. השקיעו מאות מיליארדים במלחמות נצח, בכיבוש ובסיפוח - בזמן שהחיים שלנו כאן, בתוך ישראל, הולכים ונשחקים.

אנחנו מרגישים את זה כל יום בחיים עצמם: כשאנחנו מגיעים למרפאה ומגלים שצריך לחכות חצי שנה לתור לרופא מומחה. כשהילדים חוזרים מבית הספר מוקדם כי שוב אין מורים. כשתחבורה ציבורית לא מתפקדת ואנחנו נתקעים שעות בפקקים. כשאמהות - יהודיות וערביות - לא יכולות לצאת לעבוד כי מעון לפעוט עולה כמו משכורת שלמה. וכשאנשים שעובדים קשה יום-יום, מקבלים שכר מינימום מביש, שגם אותו לעיתים לא אוכפים.

ההשתעבדות למלחמת הנצח פירושה שאין כאן מדינה שעובדת בשבילנו!

אבל המציאות הזו היא לא גזירת גורל. היא תוצאה של הכרעות פוליטיות גרועות - והכרעות אחרות יכולות לשנות אותה!

יש מי שיגידו לכם: "צריך רק להחליף את המנהל של המלחמה". יש בפוליטיקה הישראלית אנשים טובים שהתייאשו. אנשים שמגנים את המציאות, אבל לא מאמינים שניתן לשנות אותה, ולכן מציעים לנו רק עוד מאותו הדבר.

אנחנו לא באנו לגנות - אנחנו באנו לשנות! השינוי יגיע רק כשנבין שהבעיות שלנו משותפות - ולכן הפתרונות חייבים להיות משותפים. כדי שיהיה כאן טוב, לא יכול להיות טוב לחלק מאיתנו על חשבון האחרים. צריך שיהיה טוב לכולנו!

אנחנו חייבים לבנות "אנחנו" יהודי-ערבי חדש ועמוק. שותפות שלא נשארת רק על הנייר, אלא מבינה באמת את הצרכים, החלומות, הפחדים והרגישויות של שתי החברות. שותפות שמחברת את הציבור הרחב סביב אינטרס עצמי משותף: חיים, ביטחון, ורווחה.

כי האמת היא שרוב האנשים שחיים פה - רוב היהודים ורוב הערבים - לא רוצים לגדל ילדים תחת טילים, אזעקות ומלחמות בלתי נגמרות. הרוב רוצה שקט, רוצה ביטחון, רוצה שלום! הפתרונות של שותפות, שלום ושוויון אינם אקט של אלטרואיזם - הם הדרך היחידה לתת לכולנו בית יציב ומדינה שדואגת לאזרחיה.

זה אומר להיאבק על חינוך חינוך מגיל אפס!

זה אומר להעלות את שכר המינימום ולהבטיח אכיפה נוקשה שלו!

זה אומר להחזיר את הביטחון האישי לרחובות ולמגר את הפשיעה המאורגנת והאלימות! זה אומר להבין שבלי הסכם שלום, סיום הכיבוש ושוויון אזרחי מלא — לא יהיה כאן ביטחון לאף אחד!

הגיע הזמן לעבור ממחאה בלבד - לבניית כוח אזרחי רחב. כוח שמחבר את השטח, את הרחובות, את המאבק היומיומי של העובדים, הנשים והקהילות - ומביא את הקול הזה ישירות לתוך מוקדי ההכרעה. רגל אחת איתנה בשטח, ורגל אחת בתוך מקומות ההשפעה!

להם יש כסף, מנגנונים ושררה. לנו יש משהו חזק הרבה יותר: יש לנו אנשים. יש לנו ציבור רחב שלא איבד את התקווה, ושמאמין שאפשר וצריך להפוך את המדינה הזו למקום של רווחה, שוויון ושלום.

מכאן, מחיפה, אנחנו מחזירים את התקווה. אנחנו לא מתקפלים, אנחנו לא מוותרים, ואנחנו בונים ביחד מציאות חדשה — מציאות שהיא מקום לכולנו!

תודה רבה לכם!

חיפה

29 אוגוסט 2026

אביטל מסטרמן | מאבק החינוך

אני אביטל מסטרמן, מורה, מחנכת ומובילה במאבק החינוך, תנועה המאפשרת לנשות ואנשי חינוך לבטא את עמדותיהם ולהגן על הדמוקרטיה דרך עשייה חינוכית. ולפני הכול, היום הוא היום ה-917 מאז שהיימנוט קסאו נעלמה. היימנוט הייתה אמורה להתחיל בעוד שלושה ימים כיתה ו'. אנחנו שולחים חיזוק ואהבה למשפחת קסאו ומבקשים מכולנו: לא לשכוח אותה.

עוד רגע שנת לימודים חדשה. נכון... אמנם אין שביתה באופק, אבל הרשתות והערוצים מלאים בכתבות המאירות זרקור על מצבה העגום של מערכת החינוך. אני לא באה לטעון שמערכת החינוך שלנו לא בקריסה. להפך. אני באה לזעוק: זה לא חדש. זה לא במקרה. זה גם לא גורף בכל זרמי החינוך.

העניין הוא שבמקום לפתור את הבעיה מהשורש, מביאים לנו פתרונות פופוליסטיים. מכניסים עוד ועוד עובדי הוראה באישורים חריגים, מקצרים הכשרות, מקצרים זמני למידה, מדברים על בינה מלאכותית כאילו היא פתרון למחסור באנשי חינוך. העיקר שלא יהיה ביטול שיעור. העיקר שיהיה מבוגר בכיתה. אבל הילדים שלנו לא צריכים סתם עוד מבוגר. הם צריכים מורים. גננות. צוותי הוראה. אנשי מקצוע שזאת הפרופסיה שלהם. כי בייביסיטר לכיתה הוא לא מדיניות חינוך.

ואז הממשלה מפרידה בין ההורים לבין צוותי ההוראה. להורים אומרים: תראו, המורים שוב שובתים, שוב בחופש, שוב מבטלים שיעורים. למורים אומרים: היכנסו מתחת לאלונקה, זה מצב חירום, למה אתם עושים בעיות? וכשהרמה יורדת מי אשם? מי משלם את המחיר? אנחנו דור העתיד.

צילום: יואב לף | תל אביב

ובתוך כל זה גם רודפים את אנשי ונשות החינוך. שימועי ראויה. פרסומים על רשימות של מוסדות ומורים שצריך לבדוק. דיבורים על איכוני טלפונים. והמסר שעובר במערכת הוא פשוט: תיזהרו מה אתם אומרים. תיזהרו מה אתם מלמדים. תיזהרו מלשאל שאלות.

אבל מורה שמפחדת לדבר לא יכולה ללמד ילדים וילדות לחשוב. וללמד לחשוב, זה התפקיד שלי. לחשוב ביקורתית. לבדוק עובדות. לשאול שאלות. לדעת לנהל דיונים מורכבים. חשיבה ביקורתית מאיימת על הממשלה שלנו. אבל, מערכת חינוך אמורה לגדל אזרחים חושבים. לא אזרחים ממושמעים.

באופן טבעי, הייתי מצפה שאם יש קושי בהישגי הילדים, אלימות מתפרצת, שחיקה ובכלל משבר עמוק המדינה תגביר את המשאבים לחינוך. אבל אנחנו לקראת בחירות, ומועמדים שונים כבר מתחילים להציע פתרונות "קסם".

למשל לקצר את התיכון ולשנות את כיתה י"ב. ואני שואלת:

למה? אחרי קורונה, מלחמה, פערים ושנים של ריצה מבגרות לבגרות אולי במקום לקחת מהילדים שנה, ניתן להם שנה? נפרס בגרויות. נעמיק. נקרא. נחקור. נלמד לחשוב. נלמד לא רק בשביל ציון.

אז למה לקצר? כדי לחסוך כסף? כדי להכניס אותם מוקדם יותר לצבא? גם ככה לפעמים נדמה שהתיכון הישראלי הפך למכונה צבאית. ועכשיו אנחנו באמת רוצים להגיד לילדים בני 17: סיימתם ללמוד, המדינה כבר צריכה אתכם במקום אחר? לא. הילדים שלנו הם לא עתודת הצבא ופתרון לחוק הגיוס. הם לא שורת אקסל. הם תלמידים. הם המבוגרים של העתיד. הם בני אדם. והמדינה חייבת להם חינוך לפני שהיא דורשת מהם לשרת אותה.

צילום: ראובן לחב | צומת כרפון

יש גם את הכוכבת העולה: הבינה המלאכותית. אני בעד AI. אני משתמשת בו. אבל בינה מלאכותית היא כלי. היא לא מערכת חינוך. לפני שילד/ה לומד לכתוב פרומפט, הוא צריך לדעת לקרוא. לכתוב. לחשב. לבדוק מקור. להבדיל בין עובדה לשקר. ולהבין מתי המחשב טועה. AI לא יחליף מורה למדעים שלא גייסנו. AI לא יראה תלמידה שנכנסה היום לכיתה שקטה מהרגיל. AI לא ישים לב לילד שכבר שבוע אף אחד לא בחר בו לקבוצה. AI לא יחנך לאמפתיה, לאחריות ולדמוקרטיה. ואל תספרו לנו שהטכנולוגיה תפתור משבר שנוצר מהזנחה.

יש כאן כמעט מאה מיליארד שקל בתקציב החינוך, המחולקים בצורה מאוד לא שוויונית בין זרמי החינוך בלשון המעטה. ההורים עדיין מוציאים מיליארדים מהכיס. צוותי הוראה נשחקים, סטודנטים לא רוצים ללמוד חינוך, הילדים יורדים בהישגים. ובמקום לעצור ולתקן מחפשים קיצורי דרך. פחות מורים. פחות זמן. פחות חופש ללמד. יותר שליטה. יותר פחד. יותר ספינים. זה לא חיסכון. זאת הפקרה.

ואני אומרת לכם כמורה: אין הייטק בלי חינוך. אין רפואה בלי חינוך. אין צבא בלי חינוך. ואין דמוקרטיה בלי חינוך.

מערכת חינוך ציבורית חזקה היא לא מותרות. היא התשתית של המדינה. ולכן המאבק על החינוך הוא לא מאבק של מורים בלבד. הוא של כל הורה. של כל תלמידה ותלמיד. של כל אזרח ואזרחית שרוצים לחיות כאן בעוד עשר ועשרים שנה.

והממשלה הזאת נכשלה בחינוך. אי אפשר להזניח מערכת במשך שנים, להפחיד את האנשים שעובדים בתוכה, להקטין את זמן הלימוד, ואז להעמיד פנים שהבעיה היא המורים. מספיק. הגיע הזמן להפסיק לנסות לכסות את הנזק בעוד פלסטר ועוד ספין.

אנחנו לקראת הבחירות וחינוך חייב להיות על פתק ההצבעה של כל אחת ואחד מאיתנו. צריך לשאול כל מפלגה וכל מועמד: מה אתם מתכוונים לעשות עם מערכת החינוך? לא בסיסמאות. לא עם AI. לא עם עוד ועדה. כמה מורים? כמה תלמידים בכיתה? איזה חינוך ציבורי? איזו דמוקרטיה? ואיזה עתיד אתם מציעים לילדים שלנו?

הגיע הזמן להחזיר את ההחלטה לציבור. הגיע הזמן לבחירות. ואנחנו, נשות ואנשי החינוך, נמשיך לעמוד בכיתות.

נמשיך לשאול שאלות. נמשיך ללמד לחשוב. ונמשיך לדבר גם כשמנסים להפחיד אותנו. כי הילדים שלנו הם העתיד של המדינה. ומי שמוכן לוותר על החינוך שלהם כדי לחסוך כסף, לשלוט בשיח או לקנות עוד קצת שקט פוליטי לא ראוי להנהיג אותה.

צילום: רן דמבו | חיפה

צילום: צביקה גולן | צומת אלונים

צילום: רן דמבו | חיפה

תודות

תודה לחברי המערכת:

איתי אטר, אוניברסיטת תל-אביב
אלון קורנגרין, אוניברסיטת בר-אילן
דורון כהן, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
יאיר שגיא, אוניברסיטת חיפה
צמרת ריקון, מכללת אורנים
רוני גבע, אוניברסיטת בר-אילן
רונית כהן-ספר, הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל
רות שרץ-שובל, מכון ויצמן

עורך הסדרה: אלון קורנגרין
עריכה גרפית: רונית כהן-ספר

תודה לצלמים:

אבי לנדמן, איילת אניסמן, אלון בנקי,
גל חגי, גל מוסנזון, דני שטרנפלד,
ורדית אלון קורפל, יואב לפ, יוסי ירון,
מאיר קונפורטי, מרסלו שניידמן,
נועם קרמפף, עדי לוי, עומר שוסהיים,
עוקאב אלעוואודה, צביקה גולן,
ראובן להב, רוני שפירא, רן דמבו,
שני תמים, אתר המועצה לכפרים הבלתי
מוכרים בנגב

צילום: מרסלו שניידמן | תל אביב

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

